

SOUKROMÁ VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ ZNOJMO s.r.o.

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb**

Jak založit fungující sociální podnik

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Miroslava TRUČKOVÁ**

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Milan Venclík, MBA**

Znojmo, 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Jak založit fungující sociální podnik vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příloženém Seznamu použité literatury.

Ve Znojmě, dne 27.dubna 2018

.....

Miroslava TRUČKOVÁ

Poděkování

Zde bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Milanu Venclíkovi, MBA za pomoc při zpracování bakalářské práce, za odbornou konzultaci, poskytnuté rady a všeobecná doporučení. Další poděkování patří mé rodině a přátelům, kteří mi pomáhali při realizaci mé bakalářské práce.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor	Miroslava TRUČKOVÁ
Bakalářský studijní program	Ekonomika a management
Obor	Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb
Název	Jak založit fungující sociální podnik
Název (v angličtině)	Ways to start up a successful social enterprise

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Popsat principy sociálního podnikání a analyzovat stav sociálního podnikání v ČR v roce 2016. Popsat nutné kroky k založení sociálního podniku. Vytvořit základní metodiku k založení skutečně fungujícího sociálního podniku z legislativního, ekonomického, sociálního i marketingového hlediska, který má šanci uspět v konkurenci na otevřeném trhu. Zmapovat základní zkušenosti se sociálním podnikáním již existujících sociálních podniků.

Postup práce:

1. Studium a rešerže odborné literatury se zaměřením na danou problematiku
2. Stručná analýza cílových skupin ohrožených společenskou exkluzí uspokojovaných sociálním podnikem a možná rizika neřešení tohoto sociálního problému
3. Využívání aktivní politiky zaměstnanosti v sociálním podnikání
4. Vytvoření stručné metodiky založení sociálního podniku z pohledu: legislativního, finančního a marketingového
5. Dotazníkové šetření vybrané skupiny fungujících sociálních podniků na otevřeném trhu
6. Zhodnocení sociálního podnikání v praxi, na základě zkušeností fungujících sociálních podniků
7. Závěr

Metody: deskripce, analýza, sběr dat, šetření, komparace, zhodnocení

Rozsah práce: 40 - 55

Seznam odborné literatury:

1. KOTLER, Philip a Kevin Lane KELLER. *Marketing management*. 14. vyd. Praha: Grada, 2013, 816 s. ISBN 978-80-247-4150-5.
2. KURKOVÁ Gabriela et al. *MANUÁL: Jak založit sociální podnik*. 2. vyd. Praha: P3-People, Planet, Profit, 2015, 61 s. ISBN 978-80-260-7401-4.
3. VENCLÍK, Milan et al. *Sociální podnikání v praxi*. 1. vyd. Brno: Komora sociálních podniků ve spolupráci s JMK, 2016, 66 s. ISBN 978-80-905683-4-1.

Datum zadání bakalářské práce: duben 2016

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2017

Miroslava TRUČKOVÁ
student

Ing. Milan VENCLÍK, MBA
vedoucí bakalářské práce

doc. Ing. Dušan DOBROVODSKÝ, CSc.
garant studijního oboru

doc. Ing. Hana BŘEZINOVÁ, CSc.
rektorka SVŠE Znojmo

Abstrakt

Bakalářská práce na téma Jak založit fungující sociální podnik představuje bližší seznámení se sociálním podnikáním a jeho principy. V první části práce jsou vysvětleny klíčové pojmy spadající do problematiky sociální ekonomiky a další důležité oblasti sociálního podnikání jako osoby znevýhodněné na trhu práce a ohrožení společenskou exkluzí, dále možnosti financování a využívání aktivní politiky zaměstnanosti v sociálním podnikání. Na tuto teoretickou stránku navazuje praktická část, kde bude vytvořena stručná metodika založení fungujícího sociálního podniku z hlediska legislativního, finančního a marketingového. Pro zmapování a zhodnocení základních zkušeností se sociálním podnikáním bude oslovena vybraná skupina fungujících sociálních podniků a aktérů v oblasti veřejné správy, neboť výše povědomí v této sféře je jedním z klíčů úspěchu tohoto specifického druhu podnikání.

Klíčová slova

Sociální podnikání, znevýhodněná osoba, založení sociálního podniku, podpora sociálního podnikání

Abstract

This bachelor thesis deals with the issues of How to establish a successful social enterprise and focuses on closer introduction of social entrepreneurship and its principles. The first part of the thesis covers key concepts of social economy and other important aspects of social business such as persons disadvantaged on the labour market or threatened by social exclusion, funding options and the use of active employment policy in social entrepreneurship. The theoretical part is followed by a practical one, in which a brief methodology for establishing a successful social enterprise will be created. The methodology will cover legislative, financial, and marketing perspectives. In order to map and evaluate basic experience with social enterprises, a selected group of successful social entrepreneurs and other players of public administration will be addressed, as the level of knowledge of this field is one of the keys to success of this specific type of business.

Keywords

Social enterprise, disadvantage person, establishing a social enterprise, support of social business

Obsah

1	ÚVOD.....	7
2	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	9
3	TEORETICKÁ ČÁST	10
3.1	Sociální ekonomika.....	10
3.1.1	Vývoj a historie sociální ekonomiky	10
3.1.2	Třetí sektor.....	12
3.2	Sociální a společenská hlediska sociálního podnikání.....	14
3.2.1	Potřebnost sociálního podnikání ve společnosti	14
3.3	Cílové skupiny ohrožené sociální exkluzí.....	15
3.3.1	Nezaměstnanost a rizika sociální exkluze	17
3.4	Sociální podnikání.....	18
3.4.1	Vývoj sociálního podnikání v ČR.....	18
3.4.2	Zákon o sociálním podnikání a zahraniční praxe	19
3.5	Možnosti financování a podpory sociálního podnikání	20
3.5.1	Dotace z Evropských fondů.....	20
3.5.2	Granty a služby	22
3.5.3	Úřad práce a Aktivní politika zaměstnanosti	24
3.6	Shrnutí teoretické části	28
4	PRAKTICKÁ ČÁST	30
4.1	Metodika založení sociálního podniku.....	30
4.1.1	Právní forma podniku a legislativa	30
4.1.2	Financování podniku a problematika čerpání evropských dotací.....	31
4.1.3	Podnikatelský plán podniku.....	33
4.1.4	Situační analýza makroprostředí-PEST	33
4.1.5	Situační analýza mezoprostředí-Porterův model	36
4.1.6	SWOT analýza.....	38
4.1.7	Marketing a podpora sociálního podnikání	39
4.2	Šetření sociálních podniků a aktérů sociálního podnikání.....	42
4.3	SIMEVA s.r.o.....	42
4.3.1	Kvalitativní rozhovor.....	43
4.4	EMIT-CZ sociální podnik, s.r.o.	45
4.4.1	Kvalitativní rozhovor.....	45
4.5	MAS Živé pomezí pomezí Krumlovsko – Jevišovicko, z.s.	47

4.5.1	Kvalitativní rozhovor	48
4.6	DSO mikroregion Moravskokrumlovsko.....	49
4.6.1	Kvalitativní rozhovor	49
4.6.2	Návrh financování založení sociálního podniku v rámci DSO Moravskokrumlovsko prostřednictvím OP Zaměstnanost	50
4.7	Komparace a zhodnocení zjištěných dat	56
5	ZÁVĚR	60
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61
7	SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK.....	66

1 ÚVOD

Současná společnost vlivem globalizace, rozvíjejících se technologií a z toho plynoucích zvyšujících se nároků není schopna uspokojivě řešit problém nezaměstnanosti osob vyloučených na trhu práce. Nízké mzdy, státní podpory a další nedostatečně motivující faktory způsobují výraznou nezaměstnanost. Tuto skutečnost můžeme považovat za první krok k sociálnímu vyloučení. Především pak u zdravotně znevýhodněných osob představuje dlouhodobá nezaměstnanost mimo ekonomických, sociálních a psychických problémů také problém vnímání smyslu života a pocitu lidské důstojnosti.

V budoucnosti lze tedy očekávat další nárůst osob ohrožených sociální exkluzí a rizik spojených s tímto společenským problémem. Mimo výše uvedenou skupinu znevýhodněných osob se tento jev bude stále více týkat absolventů bez praxe, či lidí v předdůchodovém věku. Z těchto důvodů se stále více do popředí dostává význam sociálního podnikání, kde základním principem je podpora skupinám lidí, které mají různé sociální problémy, zapojit se aktivně do pracovního procesu.

Možnost a rozšíření sociálního podnikání, které cíleně zaměstnává zdravotně či jinak sociálně znevýhodněné zaměstnance, lze tedy považovat za jeden z důležitých nástrojů řešení tohoto celospolečenského problému.

Téma sociálního podnikání se díky podpoře zájmových a společensky odpovědných organizací stává v České republice stále významnější. Důkazem toho je neustále vzrůstající počet zakládajících sociálních podniků, které ukazují, že sociální podnikání může být na trhu konkurenceschopné a navíc v propojení ekonomické, sociální a environmentální úrovně splňuje principy sociální odpovědnosti. Na druhé straně i přes výrazný rozvoj v této oblasti, je sociální podnikání pro veřejnost, ale i často pro veřejnou správu neznámým výrazem. Přitom výše povědomí a pochopení sociálního podnikání napříč celou společností je jedním z klíčů úspěchu v realizaci smysluplné sociální politiky.

S tímto je úzce spjata úloha státu v této oblasti, neboť právě stát má za cíl zajistit vhodné legislativní podmínky pro řešení sociálních problémů ve společnosti. Stálou a stabilní podporu pro sociální podnik nyní představuje Aktivní politika zaměstnanosti státu, která se snaží formou příspěvků ze zákona o zaměstnanosti podporovat „sociální“ podnikatele, kteří zaměstnávají osoby se zdravotním postižením.

Pomyslným mezníkem v této situaci, by se mohlo stát schválení zákona o sociálním podnikání, který je inspirovaný některými evropskými státy, má za cíl především stanovit podmínky pro přiznání statusu sociálního podniku a výhod poskytovaných těmto podnikům, než je tomu doposud. Vnímání schválení tohoto zákona, které je navíc díky politické situaci doprovázeno komplikacemi, je však samotnými podniky často vnímáno spíše skepticky.

Právě sociálním podnikům některých vyspělých evropských ekonomik, odlišných historickým vývojem a legislativní podporou, se díky fungujícím lobbistickým organizacím velmi daří. Bohužel v našem prostředí tyto organizace nejsou příliš podporovány, zůstává tak tato oblast v porovnání s ostatními státy unie stále opomenutou.

Cílem bakalářské práce je vytvoření stručné metodiky založení sociálního podniku a zhodnocení sociálního podnikání v praxi, na základě fungujících sociálních podniků v roce 2017. Dílčím cílem práce je zmapování povědomí o sociálním povědomí u vybraných institucí pohybujících se v oblasti veřejné správy.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem práce je popsat principy sociálního podnikání a analyzovat stav sociálního podnikání v České republice. Teoretická část se bude zabývat stručnou analýzou cílových skupin ohrožených společenskou exkluzí, které jsou uspokojovány sociálním podnikem a možných rizik neřešení tohoto sociálního problému. Dále zde budou popsány možnosti financování a podpory sociálního podnikání v návaznosti na využívání aktivní politiky zaměstnanosti. Praktická část zahrnuje vytvoření stručné metodiky založení sociálního podniku z hlediska legislativního, finančního a marketingového. Cílem této části práce je prostřednictvím dotazníkového šetření vybraných fungujících sociálních podniků z Jihomoravského kraje zmapovat na základě jejich zkušeností sociální podnikání v praxi, dále získat povědomí o sociálním podnikání ve veřejné sféře, kde byly osloveny organizace působící v oblasti Znojemska a v závěru vytvořen návrh na financování založení sociálního podniku svazkem obcí. Otázky určené pro sociální podniky byly zaměřené okrajově, avšak cíleně na problematiku sociálního podnikání. U veřejných organizací byly otázky přizpůsobeny jejich činnosti v dané oblasti sociálního podnikání, či alespoň úrovně povědomí. Neméně podstatným dílčím záměrem mimo tuto oblast šetření pak bylo seznámení s Komorou sociálních podniků, které se vyjma zmíněných veřejných subjektů týkalo i sociálního podniku, který není jejím členem.

Za metody využití v této práci lze uvést deskripci odborné literatury zaměřené na danou problematiku, sběr dat prostřednictvím dotazníkového šetření, následnou komparaci a zhodnocení získaných dat.

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 Sociální ekonomika

3.1.1 Vývoj a historie sociální ekonomiky

Vývoj sociální ekonomiky započal v Evropě, přesněji ve Francii roku 1830. Zde dochází od 21. století k rozvoji sociální ekonomiky, v polovině tohoto století je však donucena ustoupit veřejnému a soukromému sektoru, kde se zavádí koncepce welfare státu a na začátku 70. let se projevuje krizí sociálního státu. Tento nežádoucí jev se objevuje především v západních zemích, kde díky snaze minimalizovat sociální výdaje dochází k omezování osobní odpovědnosti občanů a vzniku závislosti na státu. Mezitím ve východních státech Evropy jsou již viditelné znaky v oblasti sociální ekonomiky, jako např. vznikající družstva, avšak bez základních principů dobrovolnosti a demokratického řízení. (Dohnalová a Průša, 2011, s. 22)

Toto období počátků sociální ekonomiky od poloviny 19. století je typické hlavně pro vznik družstev zemědělských, spotřebních, úvěrových, pojišťovacích, maloobchodních, výrobních a bytových, ale také vzájemných společností, či asociací na straně jedné, a neziskového sektoru na straně druhé. (Bednáriková a Francová, 2011, s. 9)

V ČR můžeme kořeny sociální ekonomiky nacházet především na venkově, kde má již dlouholetou tradici. „Česká kulturní a hospodářská identita na území Habsburské říše byla založena na dobrovolných aktivitách občanské společnosti, vytvářena aktivní činností malých a středně velkých podniků, výrobních a spotřebních družstev, spolků, vzájemných či obecních záložení a družstevních kempelíček. Lze říci, že v průběhu 20. a 30. let 20. století, kdy svět zasáhla velká hospodářská krize, úloha těchto družstev a společností ještě posílila. Totalitní vývoj společnosti v průběhu války a po roce 1948 přerušil tradici sociální ekonomiky na 50 let. I v době totality existovala sdružení (družstva) samostatně hospodařících rolníků a malých živnostníků, postrádaly ale důležité vlastnosti subjektů sociální ekonomiky, jako je autonomie na státu“ (Bednáriková a Francová, 2011, s. 9).

Ve Francii v roce 1980 byla Národní radou pro vztahy mezi vzájemnými společnostmi, družstvy a asociacemi vydána **Charta sociální ekonomiky**. Ta definuje sociální ekonomiku jako: „skupinu organizací, které nepatří k veřejnému sektoru, jsou demokratické a mají zvláštní režim přerozdělování zisků pro účely svého dalšího rozvoje a zlepšování služeb pro

své členy a společnost“ (Dohnalová et al., 2012, s. 11). Národní rada v Chartě ustanovila pro sdílené subjekty sociální ekonomiky hodnoty, které dle Dohnalové et al. (2009, s. 13) odpovídají demokratickým principům, jakožto základním prvkům v řízení:

- princip každý jedinec - každý hlas znamená pravidlo volby;
- princip svobodomyšlného zapojení jednotlivců v organizaci;
- edukace a znalost jsou prostředkem v podporování vztahů mezi jednotlivci;
- nárok na vývoj každého subjektu, či jednotlivce;
- právo na pozitivní přebytek, který musí být využit pouze k dalšímu rozvoji všech členů či celé organizace, nikoliv pro vlastní potřebu.

Sociální ekonomika je přímo ovlivněna mírou sociální solidarity, spravedlnosti a udržitelné ekonomické spolupráce každého jedince. Ve Francii roku 1981 tak poprvé dochází k zahrnutí pojmu sociální ekonomika do zákonů země, stává se tak právoplatnou formou sociálního podnikání a tento trend se postupně šíří i do jiných států. (Dohnalová, 2006, s. 21)

V Evropské unii se oficiálně potvrzuje termín sociální ekonomika, a to v roce 1989, kdy Evropská komise vydala sdělení o podnicích v oblasti sociální ekonomiky- evropský trh bez hranic, v řadě zemí Evropské unie tak mohou nově vznikat společnosti pro podporu a rozvoj sociální ekonomiky, objevují se zde různé typy subjektů.

Sociální ekonomika přispívá k myšlence trvale udržitelného rozvoje zmírňováním negativních dopadů ekonomie na sociální, ekologický a společenský rámec. Jak uvádí Dohnalová et. al (2009, s. 13), důležitost sociální ekonomiky je z pohledu Evropské unie vyzdvihována především v těchto hlediscích:

- „posiluje sociální zodpovědnost firem (jak k zaměstnancům, tak k životnímu prostředí a místní komunitě);
- rozšiřuje služby veřejného zájmu (na základě aktuálních potřeb);
- je vyjádřením organizované občanské společnosti (vzniká v demokratickém systému).“

Země západní Evropy v současnosti čelí potřebnosti řešení některých témat, koncept sociální ekonomiky tak ztělesňuje moderní pojetí možností přístupů k této společenské problematice.

„Jde jednak o poskytování služeb na místní úrovni (zejména sociálních), o téma integrace osob ohrožených sociální exkluzí na pracovní trhy. V neposlední řadě se sociální ekonomika týká šetrného využití a rozvoje místních zdrojů při realizaci programů místního rozvoje (zdrojů lidských, materiálních a finančních). Koncept sociální ekonomiky vychází z premisy, že stát již nemůže v plné míře sociální potřeby obyvatelstva uspokojovat ani finančně zabezpečovat a že ani čistě komerční pojetí nevyhovuje nárokům moderní demokratické společnosti především na dostupnost služeb a uplatnění veřejného zájmu“ (Ambrož et al., 2007 s. 13).

„Vývoj sociální ekonomiky v jednotlivých zemích je velmi závislý na historickém kontextu každé země a tomu pak může odpovídat také mírně odlišné pojmání a výklad jednotlivých pojmů, definic i praxe“. V současnosti se navíc v souvislosti se sociálním podnikáním stává pojem sociální ekonomika populárnější. „Můžeme říct, že sociální podnikání existuje již dlouho, ale aktivněji začíná být spojován tento typ aktivit s pojmem „sociální podnikání“ či „sociální ekonomika“ až po roce 2000“ (Bednáriková a Francová, 2011, s. 9).

Společnost si tedy musí uvědomit, že právě díky diametrálním odlišnostem ve vývoji a vyspělosti společenského a ekonomického života každé země, nebude nikdy úplně možné na základě stejných kritérií hodnotit koncept fungování sociální politiky v různých zemích, který je často odlišný i v samotných evropských státech.

Zájmem každého státu by tak měla být především snaha nastavit takovou sociální politiku, která by řešila otázku základního sociálního smíru ve společnosti, ale také aby důsledně respektovala ekonomické možnosti státu a zároveň neohrožovala pravidla hospodářské soutěže. (Venclík et al., 2016a, s. 17)

3.1.2 Třetí sektor

Třetí sektor můžeme označit pojmy občanský sektor, neziskový sektor, dobrovolnický sektor a v neposlední řadě sociální ekonomika. Tato oblast se vyznačuje různorodostí činností subjektů, které vykonávají mimo svých výdělečných aktivit i činnosti negenerující primárně zisk. Lidé v rámci dobrovolnosti zakládají společensky prospěšné organizace, které spojují sociální a ekonomické cíle. Ekonomický, politický a sociální prostor se začíná otevírat sociální ekonomice. Společně s neziskovými a dobrovolnickými organizacemi vznikají i nové formy podniků a organizací, jako jsou sociální družstva, rozvojové agentury, spojující

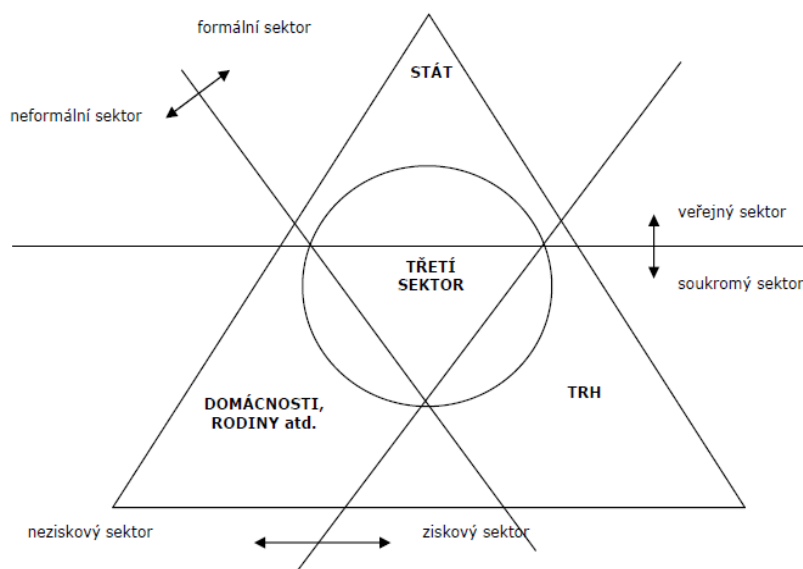
charitativní, sociální a ekonomické činnosti i individuální snahy o propojení placené a neplacené práce.

„Třetí sektor prochází v současnosti vnitřními změnami. V mnoha evropských zemích sektor před několika desítkami let rostl zčásti díky významným finančním částkám z veřejných prostředků. Ve většině zemí dochází ke snižování státní podpory a vlády předávají některé své tradiční úkoly do rukou soukromých organizací a podniků. Mění očekávání ve smyslu zvýšené aktivity ekonomické, schopnosti propojit sociální a ekonomické zájmy, přispět k místnímu rozvoji, a tím k občanskému prostředí při zapojování znevýhodňovaných sociálních skupin“ (Dohnalová et al., 2009, s. 10).

Národní hospodářství, obdobně také nazýváno třetí sektor můžeme rozdělit na ziskový a neziskový sektor. Ten dále člení na sektor soukromý, veřejný a sektor domácností. Zde dochází ke působení mezi těmito subjekty navzájem, v tomto prostoru se mohou lidé dobrovolně sdružovat a prosazovat své společné zájmy. (Tetřevová, 2008, s. 32)

Rozdělení třetího sektoru blíže znázorňuje obrázek č. 1. Sektorový pohled společnosti podle švédského ekonomy Victora A. Pestoffa, je to model, který je též s oblibou označován za trojúhelník blahobytu.

Obrázek 1 Sektorový pohled společnosti dle ekonomy Victora A. Pestoffa

Zdroj: Dohnalová et al., 2009, s. 12

3.2 Sociální a společenská hlediska sociálního podnikání

V současnosti vlivem světové globalizace je vztah lidí k práci spíše deformován. Je proto zapotřebí, aby to byl právě stát, jakožto tvůrce sociální politiky, který poskytne vhodné podmínky pro řešení těchto, ale i jiných sociálních problémů ve společnosti. „Musí především usilovat o vnitřní i vnější stabilitu země a proto se musí snažit nastavovat legislativní podmínky pro své občany tak, aby tito byli schopni v maximální možné míře uspokojovat sami své životní potřeby a tím se stali, občané i stát, v dnešním globálním světě konkurence schopní“ (Venclík, et al., 2016a, s. 17).

Společnost si uvědomuje, že práce plní v životě člověka nenahraditelnou funkci. „Je důležitou podmínkou jeho důstojné existence, přináší mu nejen materiální prospěch, ale současně mu dává pocit seberealizace a společenské užitečnosti. Vřazuje člověka do řádu sociálních vztahů, uspokojuje jeho potřeby ctižádosti, sebeuplatnění a sebeúcty. Možnost zaměstnání v týmu nabízí sociální prostředí, ve kterém se člověk hodnotí a srovnává s ostatními lidmi. V kontextu životní dráhy člověka práce určuje začátek i konec ekonomické aktivity“ (Ambrož, et al., 2007, s. 9).

Venclík et al. (2016a, s. 17) dále upozorňuje, že by mělo být snahou státu pomoci ke společenskému uplatnění těm skupinám občanů, kteří se ze skutečně objektivních důvodů nemohou plně zapojit do pracovního procesu a stali se tak z tohoto důvodu vyloučenými skupinami. Toto je základní přístup státu k uvědomění si potřeby řešení této problematiky v sociální oblasti.

3.2.1 Potřebnost sociálního podnikání ve společnosti

Jak jsem již zmínila výše, současným trendem ve společnosti dochází spíše k úpadku zdravého vztahu lidí k práci a je proto nutné, aby se stala tato oblast významnější jak pro zaměstnance, tak i pro podnikatele. Primární podstatou sociálního podnikání je účelné využití ekonomických nástrojů podporujících vytváření sociálně prospěšné činnosti, podporující vlastní aktivitu lidí, jejich sebedůvěru, čímž přináší do podnikání nový etický rozměr. „S rostoucím procesem globalizace se zvětšuje potřeba podporovat místní, komunitní rozměr lidského života. Nadnárodní firmy a řetězce díky své ekonomické síle prosazují takové podmínky, které jsou pro ně výhodné, ale poškozují místní drobné výrobce a místní poskytovatele služeb“ (Kurková et al., 2015, s. 6).

Z jiného pohledu můžeme vnímat potřebu člověka pracovat vlivem nejen společenských zvyklostí, ale i nutností zabezpečit sobě a rodině základní životní potřeby. Práce dává člověku pocit sounáležitosti, vytváří pole pro generování nových vztahů, což má dopady i na fungování celé společnosti. Mnohé studie prokázaly, že dlouhodobá ztráta zaměstnání způsobuje negativní zdravotní dopady jak ve fyzické, tak v psychické rovině. Většina lidí, kteří mají jakýkoliv hendikep, který je diskvalifikuje v pracovním procesu, mají nízkou šanci uplatnění na volném trhu práce. Proto mají-li tyto skupiny najít pracovní uplatnění, musí být pro ně vytvářen regulovaný trh práce. (Venclík, et al., 2016b, s. 13)

3.3 Cílové skupiny ohrožené sociální exkluzí

Definice osob ohrožených sociálním vyloučením je ve srovnání s ostatními sledovanými skupinami poměrně obsáhlá a navazuje na jiné definice. Předpis č. 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, definuje sociální vyloučení jako vyčlenění osoby mimo běžný život společnosti a nemožnosti se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace, kterou je myšleno oslabení nebo ztráta schopnosti řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění. (Portál veřejné správy, c2017)

Základním principem sociálního podnikání je podpora skupinám lidí, které mají různé sociální problémy, zapojit se aktivně do pracovního procesu. Tyto důvody mohou být různé, jako jsou např. zdravotní omezení, nízká kvalifikace, nedostatek pracovních zkušeností, rodinné povinnosti, věk a další. V současné době jsou různými způsoby podporovány následující skupiny:

1. osoby se zdravotním postižením – osoby, jejichž zdravotní postižení představuje určité znevýhodnění ve vztahu k ostatním členům společnosti;
2. děti, mládež a mladí dospělí ve věku 15 až 26 let;
3. národnostní menšiny a osoby z odlišného sociokulturního prostředí;
4. cizinci – občané cizího státu, kteří se legálně zdržují po dobu nejméně 1 roku v ČR;
5. osoby bez domova – osoby bez možnosti ubytování, příp. užívají provizorní obydlí;
6. osoby odcházející z výkonu ústavní či ochranné výchovy, osoby propuštění z výkonu trestu odnětí svobody;
7. oběti trestné činnosti, domácího násilí, zneužívané osoby obchodu s lidmi
8. osoby starající se o osobu blízkou se zkušeností závislosti na návykových látkách

Pouze dvě skupiny jsou podporovány prostřednictvím systémové podpory státu, kde je jim zajištěna pevná finanční pomoc, která je legislativně střednědobě nastavená. Jedná se o zdravotně postižené osoby a vězně ve výkonu trestu. Ostatní výše uvedené skupiny jsou však podporovány pouze dle potřeby v rámci platné aktivní politiky zaměstnanosti státu, na základě konkrétní oblasti a výši nezaměstnanosti. (Wildmannová, 2016, s. 2-3)

Jelikož podpora většiny cílových skupin není v našem právním řádu doposud (v synergii se sociálním podnikáním) systémově ošetřena, je nutné zajistit jednotlivým skupinám znevýhodněných na trhu práce v první fázi psychosociální péči, společně v případě nutnosti vytvořit odborné zázemí prostřednictvím právě sociálních podniků. K tomu má v první fázi dopomoci sestavení charakteristik jednotlivých cílových skupin v oblasti možností jejich pracovního růstu ve své profesi. (Komora sociálních podniků, c2014a)

„Cílové skupiny jsou naprosto nestejnorodé a jejich společným jmenovatelem je v mnoha případech pouze nezaměstnanost, a proto je nutné, je rozdělit alespoň podle základních charakteristik na několik podskupin:

- Lidé s fyzickými, mentálními a sociálními hendikepy, které objektivně limitují pracovní výkon a jeho další rozvoj, kteří jsou schopni dalšího rozvoje a mohou být dále vzděláváni a motivováni, aby postupovali v profesním životě. Jedná se především o nezaměstnané absolventy, matky na mateřské dovolené a po mateřské dovolené, padesát plus a další.
- Lidé, kteří mají psychické, fyzické a sociální hendikepy, které jim zcela objektivně nedovolí další profesní rozvoj, ale naopak s přibývajícím časem se jejich pracovní výkonnost bude díky jejich hendikepu snižovat. Klasickým případem takovýchto lidí je skupina lidí trpících schizofrenií.
- Lidé, kteří chtějí skutečně pracovat. (Dle přístupu a skutečnému zájmu o zařazení do pracovního procesu) Tato skupina se dále dělí na lidi, kteří práci hledají aktivně či pasivně
- Lidé, kteří ve skutečnosti pracovat nechtějí, a vyhovuje jim současný životní styl.
- Lidé nezajímaví pro podnikatele z rodinných, pracovních, věkových anebo jiných důvodů. (Dle hendikepů způsobených nezajímavostí pro zaměstnavatele). Jedná se především o matky s dětmi, absolventy bez praxe a osoby padesát plus
- Lidé, kteří z důvodu dlouhodobé nezaměstnanosti ztratili pracovní návyky. Mnohdy rezignovali na další hledání zaměstnání anebo jim tato situace vyhovuje. Toto je

společensky velmi nebezpečná situace, zvláště pokud se jedná o lidi, kteří mají rodiny, a tento způsob života se může přenášet na další generace.

- Stejně nebezpečná je dlouhodobá nezaměstnanost absolventů. Pokud u nich nedojde k nastartování pracovních návyků, může to znamenat, že se již do pracovního života bezproblémově nezařadí“ (Komora sociálních podniků, c2014a).

3.3.1 Nezaměstnanost a rizika sociální exkluze

Nezaměstnanost bychom mohli považovat za první krok k sociálnímu vyloučení. Doba bez zaměstnání rozhoduje o hloubce problémů, kterým musí nezaměstnaný čelit. Především pak u zdravotně znevýhodněných osob představuje dlouhodobá nezaměstnanost mimo ekonomických, sociálních a psychických problémů také problém vnímání smyslu života a pocitu lidské důstojnosti. Vzhledem k rostoucímu globálnímu trendu produktivizace práce zaměřeného na výkon vzniká u těchto osob problém uplatnit se na trhu práce. Setrvání v evidenci úřadů práce mnohokrát překonává dobu evidence jedinců bez takového omezení. Tento stav se promítá také do širších rodinných vztahů, neboť jsou to často právě rodiny, které se starají o nezaměstnaného postiženého rodinného příslušníka. I když se nastavení stávajícího systému sociálního zabezpečení podílí na zajištění základních materiálních potřeb těchto osob, jejich společenská integrace závisí především na rozsáhlejších sociálních, ekonomických a legislativních podmínkách. (Buchtová, et al., 2002, s. 82)

S nezaměstnaností jdou ruku v ruce další rizika spojená s ohrožením životních jistot člověka, jako je zadlužení, exekuce, ztráta bydlení. S délkou nezaměstnanosti jsou spojené komplikace při řešení možností návratu na trh práce. Vytrácí se kontakt se společností, který je postupně nahrazen neschopností prosadit se v cizím, nestereotypním prostředí, vzniká větší náchylnost k dluhům a riziko exekucí. Lidé jsou často bez pracovních návyků, pohybující se na i na černém trhu práce, setkáváme se zde i s nízkým vzděláním.

Se stupňujícím vývojem sociální exkluze u dotčeného jedince vzniká situace s rizikem zadlužení. U sociálně vyloučených obyvatel tvoří primárně dlouhodobě neřešené dluhy na nájemném a na energiích s ním souvisejících společně se spotřebitelskými úvěry u nebankovních institucí, zastavování věcí a nakonec i půjčky u lichvářů, které jsou jen prohlubující se spirálou zadlužení. V takovém případě je velmi náročné si udržet stávající bydlení vzhledem ke vzniklým dluhům u majitelů nemovitostí. S tímto souvisí i obava takového člověka vrátit se zpět na trh práce z důvodu hrozby exekucí na plat.

Dalším neméně významným rizikem s nezaměstnaností souvisejícím je situace ztráty bydlení. Bydlení dává životu člověka určitou stabilitu, zázemí a je východiskem pro rozvíjení vztahů s okolím, pro založení rodiny, pro hledání pracovních příležitostí a základní vzdělávání dětí. V případě jeho ztráty následuje nedobrovolná migrace, bezdomovectvím člověka oprostuje od volby vrátit vlastnímu životu kvalitu a důstojnost.

Všechny výše uvedené problémové oblasti tvoří reálnou vzdálenost od trhu práce. Ke zlepšení situace jistě nepřispívá ani fakt, že poměr mezi dávkami státní podpory a platy za neodbornou práci bývá pro některé z těchto rizikových skupin nemotivující. (MPSV, 2015)

3.4 Sociální podnikání

3.4.1 Vývoj sociálního podnikání v ČR

„Po roce 1989 byla snaha obnovit u nás autonomní družstevní sektor a družstva prošla nařízenou transformací. Po roce 1995 se pokoušela úvěrová družstva – záložny (potenciální alternativa vůči velkým bankám pro financování sektoru sociální ekonomiky, tj. drobného podnikání) navázat na svou zašlou slávu. Po dlouhé pauze však nebyly schopny navázat na dřívější tradici a naplnit svoji úlohu a jejich kolaps koncem 90. let vedl ke ztrátě důvěry obyvatel v tento druh institucí. Po roce 2000 pak již můžeme zaznamenat nástup tématu sociální ekonomiky tak, jak ji u nás vnímáme v současné době“ (Bednáriková, Francová, 2011, s. 9).

V tomto období také začíná vyvíjet iniciativu veřejná správa, která zahajuje proces komunitního plánování sociálních služeb, ovšem bez nutnosti formování skutečných komunit lidí, které má spojit společný sociální problém. (Venclík, et al., 2016a, s. 20)

Významně roste obliba zakládání malých firem, vznikají na podporu sociální ekonomiky pracovní skupiny či tematické sítě, startují pilotní projekty, které jsou často financované v rámci fondů EU. Tato oblast se dostává do zájmu odborné společnosti, ale také nestátních neziskových organizací, které zde vidí příležitost pro svou činnost a financování.

Především díky bohaté tradici třetího sektoru a občanské společnosti, se může Česká republika dále v této oblasti rozvíjet. „Kromě řady spolků, nadací a dalších NNO se v 21. století objevila výrazněji i společenská odpovědnost firem, firemní nadace a i první firemní dobrovolnictví. Sociální podniky v moderním pojetí nyní představují skupinu spolků, obecně

prospěšných organizací a společností s ručením omezeným, odpovídajících Evropskému směru vývoje sociálních podniků, stylem řízení, činností i posláním“ (Vyskočil, 2014, s. 7).

V roce 2014 došlo v České republice k úpravě oblasti sociálního podnikání, a to vytvořením právní formy sociálního družstva a jeho vymezení, kdy vešel v platnost zákon o obchodních korporacích. Sociální družstva se v zahraničí jeví jako vhodná forma sociálního podnikání, avšak v našich místních poměrech a podmínkách prozatím zřejmě nepředstavují velkou příležitost pro podnikatele. Tento jev se často přisuzuje především vývoji porevoluční době, a s ním souvisejícím odporem ke družstevnictví a volnosti ve sdružování. Vznikají tak častěji spíše občanská sdružení a obecně prospěšné společnosti, podnikateli dle průzkumů jsou stále nejvíce využívanou formou založení společnosti s ručením omezeným, naopak již zmíněná družstva se těší nejmenší oblibě. (české sociální podnikání, c2016)

3.4.2 Zákon o sociálním podnikání a zahraniční praxe

V České republice není sociální podnikání legislativně ukotveno, nelze ho tedy systémově podporovat, avšak díky velkému zájmu podniků a dalších organizací o sociální podnikání vznikla potřeba, či přímo nutnost, aby pro další rozvoj jejich činnosti bylo vytvořeno právní prostředí. Od roku 2014 připravuje Úřad vlády ČR ve spolupráci s MPSV zákon o sociálním podnikání, který má za cíl především stanovit podmínky pro přiznání statusu sociálního podniku a výhod poskytovaných těmto podnikům. Má ale také přinést stabilní systémovou podporu mimo stávající skupinu OZP a osob ve výkonu trestu, tak i dalším znevýhodněným skupinám, což zaručeně zvýší jejich atraktivitu pro zaměstnavatele.

Záměr zákona vychází z definice sociálních podniků vypracované výzkumnou sítí EMES, která vznikla v roce 1996 jako síť odborníků podporovaných Evropskou unií. Dále zákon navazuje na Iniciativu pro sociální podnikání (Social Business Initiative). Při adaptaci evropských norem na české prostředí byla jako vhodná zvolena varianta samostatné, zastřešující právní úpravy sociálního podnikání, podobně jako je tomu v zemích EU, např. Itálie-Zákon o sociálním podniku vydaný v roce 2005; Francie-Zákon o podnikatelských líhních z roku 2002, Velká Británie, Zákon o zájmových společnostech z roku 2001. (Úřad vlády ČR, 2018)

Evropské sociální podniky díky odlišnému vývoji sociální politiky a legislativní podpoře stále více pronikají do různorodých oblastí podnikání a rozšiřují sortiment poskytovaných

výrobních či služeb. Sledují současný trend na trhu práce a nabízejí tak možnost pracovat v grafických studiích či digitálních technologiích. Právě ve Velké Británii díky fungujícím lobbistickým organizacím se sociálnímu podnikání velmi daří, bohužel u nás tyto organizace nejsou prozatím příliš vnímány, zůstává tak tato oblast v porovnání s ostatními státy EU stále opomenutou. Z praxe navíc stále častěji vyplývá, že zkušenosti ze zahraničí jsou na naše prostředí nepřenositelné, neboť většina použitých vzorů u nás nefunguje.

Jedním z takových příkladů je anglický sociální podnik Basic Plus, který byl založen v roce 1990 a stále rozšiřuje sortiment svých služeb. Cílovou skupinou znevýhodněných osob jsou převážně zaměstnanci s mentálním postižením. Mezi jejich rozsáhlé podnikatelské činnosti patří bistro, catering, repasování nábytku, distribuce letáků, recyklace papíru a dřeva, tiskárna a design servis, či lesnické služby. V průběhu let organizace rozvinula projekty, které nejen prospějí lidem s poruchami učení, ale poskytují cenné a potřebné služby místní komunitě. Prostřednictvím řady aktivit podnik významně přispívá k rychle se rozvíjícímu sociálnímu hospodářství regionu. (Basic Plus, 2018).

V současnosti a do doby schválení výše uvedeného zákona tedy stále není v ČR definována právní forma sociálního podniku. Pro zachování nezávislosti jsou tak přednostně využívány právní formy subjektů soukromého práva. Sociálním podnikem se rozumí „subjekt sociálního podnikání“ splňující principy sociálního podniku, který naplňuje veřejně prospěšný cíl, který je formulován v zakládacích dokumentech, zaměstnává min. 50 % lidí z vyloučených skupin a min. 50 % zisku investuje do rozvoje svých zaměstnanců a podniku jako celku. Vzniká a rozvíjí se na konceptu tzv. trojího prospěchu (anglicky triple bottom line) – ekonomického, sociálního a environmentálního. Podnik hraje podstatnou roli v místním rozvoji a často vytváří pracovní příležitosti pro osoby se zdravotním, sociálním nebo kulturním znevýhodněním. (P3-People, Planet, Profit, c2018)

3.5 Možnosti financování a podpory sociálního podnikání

3.5.1 Dotace z Evropských fondů

Od roku 2009 mohou sociální podniky na své projekty získat dotace z Evropských fondů. Aktuálně v rámci programového období 2014-2020 Operačního programu Zaměstnanost (OPZ) s cílem rozvoje sektoru sociální ekonomiky, vyhlásilo Ministerstvo práce a sociálních věcí v červnu roku 2017 **výzvu č.129 Podpora sociálního podnikání** s celkovou alokací

150 mil. Kč. Součástí žádosti jsou povinné přílohy jako podnikatelský plán, rozpoznávací znaky integračního sociálního podniku, rozpoznávací znaky environmentálního sociálního podniku, identifikace skutečných majitelů dle zákona č. 253/2008 Sb.

Podpora sociálního podnikání v této výzvě je zařazena do priority Aktivní začleňování, žadatelem může být osoba samostatně výdělečně činná dle zák. č.155/1995 Sb. nebo obchodní korporace určená zákonem č.90/2012 Sb. Hlavním požadavkem pro získání této podpory je především nutnost příjemce splňovat principy a charakteristiky sociálního podnikání tak, aby právě tyto daly možnost vzniknout dalšímu rozvoji a novým podnikatelským aktivitám právě v této oblasti podnikání. Cílová skupina je zde podpořena přímo formou dotace na mzdy. Kritéria pro podání žádosti určují maximální rozpočet na projekt ve výši 6 mil. Kč, z toho je poměrná část nákladů na realizaci tvořena ve výši 85% dotací a 15% spolufinancováním žadatele ze svých zdrojů, nepřímé náklady pak tvoří 25%. (Evropská unie, 2017)

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR jako Řídící orgán IROP vyhlásilo v prosinci 2016 průběžnou výzvu č. 64 „**Sociální podnikání - integrované projekty IPRÚ**“, s celkovou alokací 33 mil. Kč, která má za cíl zlepšení veřejných služeb a života obyvatelů regionů v rámci podpory sociálního podnikání. Kritériem pro žadatele je zde opět fakt, že musí naplňovat principy a charakteristiky sociálního podnikání, tak jak tomu bylo u Operačního programu zaměstnanost. Poměrná část nákladů na realizaci projektu je tvořena ve výši 85% dotací a 15% spolufinancováním žadatele ze svých zdrojů.

Účelem výzvy je podpora vzniku nového sociálního podniku, a to založením podnikatelského subjektu či zvětšením stávajícího, který není sociálním podnikem. Dále je cílem zvětšení podniku v rámci podniku stávajícího, který je sociálním podnikem a splňuje zásady sociálního podnikání, současně dochází ke zvětšení objemu nabízených produktů a služeb, prostorových kapacit firmy, aplikace moderních technologií ve výrobě. (Evropská unie, c2012)

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s. (PGRLF) je jedním ze základních pilířů dotační politiky Ministerstva zemědělství, kde 100% akcií společnosti vlastní Česká republika. V srpnu 2015 byl spuštěn zcela nový **program Sociální zemědělství**, ze kterého je možné poskytnout investiční a provozní úvěry s možností snížení jistiny úvěru do výše limitu příslušného nařízení de minimis (15 tis. EUR) a to i opakovaně. Úvěry jsou určeny na

podporu zemědělských prvovýrobců, kteří zaměstnávají nebo budou zaměstnávat osoby se zdravotním postižením, dle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, na svých farmách. Na program sociální zemědělství je celkově alokováno 50 milionů Kč. V říjnu 2017 bylo zahájeno nové kolo příjmů žádostí o poskytnutí podpory. (Evropská unie, c2018)

Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK) je důležitým programem pro podporu českých podnikatelů v aktuálním programovém období 2014 – 2020. Získané finanční prostředky mohou žadatelé využít na spolufinancování svých podnikatelských projektů ve zpracovatelském průmyslu a souvisejících službách, není tedy přímo zaměřen na sociální podnikání, avšak je zde možnost žádat v mnoha programech v závislosti na oboru, na který se sociální podnik zaměřuje. Díky povinnému spolufinancování ze strany žadatele, které dosahuje až 75% podílu nákladů na projekt dle velikosti podniku, může avšak toto pravidlo negativně ovlivnit žadatele v možnostech získání této formy podpory. (Evropská unie, c2018)

3.5.2 Granty a služby

ČSOB v rámci společenské odpovědnosti nabízí grantový program s názvem Stabilizace sociálních podniků, kde podporuje stabilizaci a rozvoj stávajících sociálních podniků prostřednictvím finanční podpory a odborného poradenství. Jejím partnerem při realizaci je organizace P3 – People, Planet, Profit o.p.s., která svými aktivitami v oblasti poradenství, pořádání workshopů a seminářů podporuje sociální podnikání, především síťování sociálních podniků, jejich vzájemnou podporu a šíření povědomí o přínosech sociální ekonomiky, která hraje zásadní roli z hlediska místního rozvoje a zaměstnanosti tam, kde běžný trh a plošná opatření selhávají, a to v odloučených lokalitách, které jsou nejvíce zasaženy sociálními problémy.

V grantovém řízení dosud pátého ročníku, které proběhlo roku 2017, bylo podpořeno 6 vítězných projektů celkovou částkou 1 320 000 korun. Takto je pravidelně již od roku 2013 společností podpořeno každoročně 6 sociálních podniků, každý podpořený podnik získá grant v hodnotě až 180 tis. Kč na svou činnost a odborné poradenství určené k zefektivnění své činnosti ve výši 40 tis. Kč. Dosud bylo částkou 4,5 milionu korun podpořeno 31 sociálních podniků.

Jedním z vybraných žadatelů o podporu byl například olomoucký sociální podnik Přirozenou cestou s.r.o. s projektem „Dostanu se tam i na vozíku“. Podnik, který byl založen

v roce 2011 a je obchodní společností se zaměřením na prodej výrobků a služeb v oblasti zdravého životního stylu, se specializuje zejména na prodej zdravých potravin, doplňků stravy a dárkových předmětů. Vizi této společnosti bylo od začátku nabídnout osobám znevýhodněným na trhu práce smysluplnou výdělečnou činnost v prostředí sociální firmy s důrazem na aktivní sebevzdělávání, osobnostní rozvoj a environmentální principy. Grant byl využit na úpravu pracoviště, aby bylo možno umožnit osobám s tělesným postižením bezpečně a v pohodlí vykonávat pracovní úkoly. (ČSOB, c2018)

Sociální bankovníctví České spořitelny je projekt určený firmám a neziskovým organizacím se společenským přesahem s cílem poskytnutí specifické péče a finanční podpory, umožňující jejich rozvoj spočívající v rozšíření svých podnikatelských aktivit s kladným dopadem na místní společnost. Nabízí různé možnosti financování a produkty sociálního bankovníctví, jako je například předfinancování prostřednictvím překlenovacího úvěru určeného na dobu, než klient obdrží dotaci, dále provozní finance, které tvoří kontokorent nebo revolvingový úvěr, výhodný investiční úvěr pro neziskové organizace a sociální podniky, službu konzultace, která je nabízena bezplatně při posouzení nového projektu, ale také dotace a granty, které jsou součástí odborného dotačního poradenství.

Sociální bankovníctví je vytvořeno na podporu těch organizací, které zaměstnávají nebo pracují s těmito skupinami lidí, případně jim poskytují služby:

- Lidé se zdravotním omezením - mentálním, fyzickým, či jiným.
- Lidé se sociálním omezením, např. z vyloučených lokalit, potýkající se závislostí, bez domova, propuštění z výkonu trestu, osoby z dětských domovů, samoživitelé a samoživitelky s nezletilými dětmi, osamělí důchodci a osamělé seniorské páry.
- Lidé jinak těžce zaměstnatelní - ve věkové skupině 55+, nezaměstnaní více jak rok, osoby po rodičovské dovolené, po dlouhodobé péči o blízkou osobu a jiné. (Česká spořitelna, c2018)

Fundraisingový a osvětový **projekt Srdcerváči**, který se zrodil v Nadačním fondu pro podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením, dokazuje, že lidé se zdravotním postižením chtějí a mohou pracovat. Projekt v posledním grantovém období roku 2017 rozdělil 450 tisíc korun mezi deset organizací, které zaměstnávají lidi s postižením. Fond vznikl v roce 2007 v reakci na tíživý stav ve společnosti, kde se dosud stále postižení lidé

setkávají s mnoha problémy při vstupu na trh práce. Je ojedinělou neziskovou organizací v České republice, která cílově podporuje zaměstnávání osob se zdravotním postižením a chápe provázanost překážek spojujících celou tuto problematiku. Cíleně se tak věnuje nejen aktivnímu vytváření pracovních míst pro tyto osoby, ale i osvětě a vzdělávání personalistů i vedoucích pracovníků firem, které postižené zaměstnávají, nebo to plánují. Součástí činnosti je i aktivní lobbying, vedoucí k pozitivním změnám v legislativě, a různorodé osvětové projekty pro zaměstnavatele i veřejnost. (NFOZP, c2017)

3.5.3 Úřad práce a Aktivní politika zaměstnanosti

Úřad práce ČR (ÚP ČR) je samostatnou organizační složkou státu, jejíž řídicí funkci plní nadřízený správní úřad Ministerstvo práce a sociálních věcí. Úřad práce České republiky byl zřízen s účinností od 1. dubna 2011 zákonem č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, kterým je vymezena jeho působnost. (MPSV, 2018a)

ÚP ČR má v naší zemi skoro 250 kontaktních poboček a mezi jeho prioritní cíle patří také pomoc osobám bez zaměstnání se vstupem nebo co nejrychlejším návratem na trh práce za podpory různých nástrojů, které má k dispozici. ÚP ČR nabízí zájemcům o zaměstnání informace a poradenství v oblasti pracovních příležitostí, zejména o neobsazených pracovních místech a situaci na trhu práce v tuzemsku a zemích Evropské unie, podmínkách zaměstnávání a možnostech vzdělávání u nás a v zahraničí. (Pálenský, et al., 2015, s. 20)

K 31. prosinci roku 2017 evidoval ÚP ČR 46009 osob se zdravotním postižením (OZP), tedy 16,4 % z celkového počtu uchazečů. V rámci nástrojů a opatření aktivní politiky zaměstnanosti bylo podpořeno 8552 osob se zdravotním postižením s celkovým vynaložením finančních prostředků ve výši 5,72 mld. Kč. (V porovnání s posledními 2 roky vzrůstají tyto náklady každoročně cca o 700mil. Kč). Volná pracovní místa nabízená zaměstnavateli prostřednictvím Úřadu práce tvořilo v celkovém počtu 13022 příležitostí. Největší nabídka těchto specifických pracovních míst pocházela především z hlavního města Prahy, dále z Jihomoravského, Středočeského a Moravskoslezského kraje, kde mezi nejčastější nabízené profese patřil pracovník v ostraze, v informačních službách, či uklízeč. (MPSV, 2018b)

Tabulka č.1: Typ podpořeného místa a uchazeči

Typ podpořeného místa k 31.12.2017	Počet podpořených uchazečů
Veřejně prospěšné práce (VPP)	11 750
Společensky účelná pracovní místa (SÚPM)	8 878
SÚPM – SVC (vykonávání samostatně výdělečné činnosti)	1687
SÚPM u zaměstnavatele	38
Chráněná pracovní místa (CHPM)	1747
CHPM-SVČ (za účelem vykonávání samost. výd. činnosti)	199
Rekvalifikační kurzy	825

Zdroj: Vlastní zpracování dle Úřadu práce ČR

Celkem bylo k 31. 12. 2017 prostřednictvím příspěvků v rámci Aktivní politiky zaměstnanosti podpořeno 27 404 osob a vymezeno bylo 49 492 míst pro osoby zdravotně postižené.

Na níže uvedené tabulce znevýhodněných skupin uchazečů o práci v Jihomoravském kraji v roce 2017 jsou dle zastoupení jednotlivých typů omezení vyčísleny a seřazeny počty osob evidovaných na ÚP. V tomto kraji, který je s podílem 4,3% nezaměstnaných osob na celkovém počtu obyvatelstvu ve věkové kategorii 15-64 let na třetím místě v celorepublikovém měřítku ze všech 14 krajů je zřejmé, že osoby se zdravotním omezením tvoří zdaleka největší skupinu osob problémově zaměstnatelných, nejproblémovější skupinou jsou osoby nezaměstnané déle jak 2 roky, dále osoby s nízkou úrovní kvalifikace a osoby se zdravotním postižením jsou pak zde na až předposledním místě.

Tabulka č.2: Znevýhodněné skupiny uchazečů v Jihomoravském kraji, stav k 31.10.2017

Typ omezení u uchazečů o zaměstnání	Kraj celkem
Osoby nezaměstnané déle než 24 měsíců	9761
Osoby s nízkou úrovní kvalifikace (základní vzdělání, příp. bez vzdělání)	9270
Osoby ve věku 55 a více let nezaměstnané déle než 5 měsíců	6384
Osoby se zdravotním postižením	5989
Zvláštní pomoc	400

Zdroj: Vlastní zpracování dle Úřadu práce ČR

Z těchto informací, ale i z mnoha jiných zkušeností můžeme konstatovat, že majoritní část lidí se zdravotním postižením má opravdu zájem pracovat a být společensky činná. Dále

z uvedeného vyplývá, že finanční prostředky, které stát vyčleňuje na integraci této cílové skupiny osob, jsou opravdu účelně a úspěšně využity. „Je to fakt, který je třeba zdůraznit, protože se v praxi ukazuje, že velmi mnoho nezaměstnaných z jiných cílových skupin ve skutečnosti o zařazení do pracovního procesu zájem nemá“. (Venclík et al., 2016b, s.67)

Lidé se zdravotním postižením, kterých u nás žije přibližně až 1 mil., se často potýkají s obtížemi, které jim zabraňují v pracovním uplatnění, které často spočívají v přístupu zaměstnavatelů ve vztahu k zaměstnávání těchto osob. Přitom rozdíly ve výkonnosti zdravé osoby s osobou zdravotně omezenou nemusí být nikterak zřetelné, mnohdy postačí jen upravit pracoviště, druh zařazení či pracovní dobu a zaměstnavatel tak získá solidního a vděčného zaměstnance.

Zaměstnavatelé čelí zaujatosti a předsudkům ze strany veřejnosti vůči těm, kteří jsou tímto způsobem zdravotně jakkoliv omezeni, ale i na druhé straně u osob se zdravotním postižením vznikají často obavy z opovržení okolí. Zde pak vzniká jen velmi malá vyhlídka na zajištění zaměstnání pro každého takového jedince. (Pálenský, et al., 2015, s. 20)

Mimo obav se zaměstnáváním OZP zde i hraje velkou roli fakt, že tak jako každý fungující podnik by i sociální podnik měl, aby byl soběstačný a nezávislý, vykazovat zisk. Bohužel v praxi tomu většinou nebývá, proto se stát snaží formou příspěvků ze zákona o zaměstnanosti podporovat „sociální“ podnikatele, kteří z více jak 50 % svých zaměstnanců zaměstnávají OZP. Takovému zaměstnavateli při splnění podmínek daných zákonem č.435/2004 o zaměstnanosti náleží finanční příspěvek na podporu osob se zdravotním postižením, jejímž poskytovatelem je právě Úřad práce ČR. (České sociální podnikání, c2018)

V podpoře zaměstnávání OZP hraje tedy důležitou roli stát. Jedním z možných příspěvků APZ definovaných do roku 2017 je **příspěvek na zřízení chráněného pracovního místa (CHPM)** zaměstnavatelem pro osobu se zdravotním postižením, který je určen na úhradu nákladů spojených s vybavením zřizovaného pracovního místa pro osoby ZP. Zřízení CHPM probíhá na základě dohody s příslušným Úřadem práce, který poskytuje zaměstnavateli příspěvek na zřízení. Tento příspěvek může získat i osoba ZP, která se rozhodne podnikat jako OSVČ. CHPM je zřizováno na dobu 3 let, poté je možné opětovné vymezení. Po tuto dobu je nutné, aby CHPM bylo obsazeno osobou se ZP. Novelou zákona od 1.1.2018 nastala změna stávajícího příspěvku na zřízení chráněného pracovního místa. Příspěvek se bude

týkat zaměstnavatele, který zřídí pro osobu se ZP na základě dohody uzavřené s ÚP ČR pracovní místo a jeho poskytování se bude řídit současným zněním § 75 zákona o zaměstnanosti s tím, že se na něj nebudou vztahovat podmínky určené pro chráněný trh práce, tj. dosavadní podmínky pro vymezení chráněného pracovního místa. (MPSV, 2017)

Další možnou podporou ze ÚP je využití **příspěvku na částečnou úhradu provozních nákladů spojených s provozováním CHPM**, a to až do výše 48 tis. Kč ročně. Dle charakteristiky chráněného místa a typu provozních nákladů, které mohou být v rámci tohoto příspěvku proplaceny, zákon rozlišuje:

- a) příspěvek na zvýšené správní náklady spojené se zaměstnáváním osob se ZP; je vyplácen ve výši 4 % průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství
- b) náklady spojené se zaměstnáváním osob, jejichž pracovní náplní je asistovat osobám se ZP při výkonu jejich práce;
- c) náklady na dopravné zaměstnanců. Jedná se o externí dopravu, úhradu pohonných hmot, mýtného, cestovních náhrad, zákonného a havarijního pojištění.
- d) náklady na pořízení počítačového programového vybavení, pomocných technologických zařízení, komunikačních a orientačních pomůcek;
- e) náklady na přestavbu provozovny, mimo správních nákladů je nutné veškeré náklady doložit a konzultovat s ÚP.

Poskytování tohoto příspěvku s platnou novelou od 1.1.2018 již nebude vázáno na zřízení či vymezená CHPM, protože tento institut bude nahrazen dohodou o uznání zaměstnavatele za zaměstnavatele na chráněném trhu práce. Nově jsou upraveny náležitosti žádosti o poskytnutí příspěvku a také dohody. Upřesňuje se právní úprava poskytnutí tohoto příspěvku ve vztahu k OSVČ, která je osobou se zdravotním postižením.

Příspěvek na podporu zaměstnávání osob se ZP na CHPM je poskytován fyzickým nebo právnickým osobám, které splňují základní podmínku-zaměstnávají více jak 50 % osob se ZP z celkového počtu všech zaměstnanců, do tohoto podílu se započítává každá takováto osoba s těžším zdravotním postižením třikrát. Druhou podmínkou je, aby podpořené osoby byly zaměstnávány na vymezených CHPM na částečný či plný pracovní úvazek. Ve znění zákona příspěvek hradí částečné náklady skutečně vynaložených finančních prostředků na

provoz podnikání. Výše příspěvku činila v roce 2016 75 % nákladů v maximální výši 8 tis. Kč za měsíc, vč. pojistného na sociální zabezpečení a pojistného na veřejné zdravotní pojištění za zaměstnavatele.

Novelou zákona platnou od 1.1.2018 dojde opět k úpravě výši příspěvku na podporu zaměstnávání osob se ZP na chráněném trhu práce o částku 1,5 tis. Kč. Příspěvek na podporu zaměstnávání osob se ZP na chráněném trhu práce bude poskytován ve výši 12 tis. Kč, přičemž k tomuto příspěvku zaměstnavateli bude náležet pevná částka 1 tis. Kč měsíčně na náklady vynaložené na zaměstnávání osoby se ZP. (MPSV, 2017)

Dalším zvýhodněním těchto zaměstnavatelů ze strany státu je možnost uplatnění **daňových úlev**, a to prostřednictvím slevy na dani z příjmu právnických a fyzických osob dle zák.č.586/1992 Sb. Za každého pracovníka v I. nebo II. stupni invalidity (OZP) je daň snížena o 18 tis. Kč ročně. U zaměstnanců se III. stupněm zdravotního postižení (TZP) je daň snížena o 60 tis. Kč za každého zaměstnance. Zaměstnavatelé splňující základní podmínku mají nárok na snížení daně z příjmu o polovinu daně. Částky za přepočtené zaměstnance jsou určovány s ohledem na velikost pracovních úvazků. (AION CS, 2018)

3.6 Shrnutí teoretické části

V teoretické části byly popsány klíčové pojmy jako sociální ekonomika, sociální podnikání a sociální podnik. V úvodu byl popsán třetí sektor společně s historií - zrodem a vývojem sociální ekonomiky u nás, ale i v evropských státech. Další část byla věnována uvědomění si důležitosti úlohy státu v nastavení sociální politiky, která má za cíl zajistit vhodné legislativní podmínky pro řešení sociálních problémů ve společnosti, a to tak, aby každý jedinec byl v dnešním globálním světě konkurence schopný, případně těm jedincům, kteří se z objektivních důvodů opravdu nemohou do tohoto systému zapojit, byl stát svými prostředky nápomocen ve společenském uplatnění. Tento přístup je zde prezentován jako klíč k uvědomění si rizika vzniku vyloučených skupin ve společnosti, pokud bude státem přehlíženo.

Dalším neopomenutelným tématem v této části práce se stala nezaměstnanost a cílové skupiny. Nízké mzdy, státní podpory a další nedostatečně motivující faktory způsobují výraznou nezaměstnanost. Tento jev bychom mohli považovat za první krok k sociálnímu vyloučení každého takového jedince. Z těchto důvodů se stále více do popředí dostává

význam sociálního podnikání, kde základním principem je podpora skupinám lidí, které mají různé sociální problémy, zapojit se aktivně do pracovního procesu. Sociální podnikání v ČR bylo tak v další kapitole popsáno jako výsledek vývoje občanské společnosti. Sociální podniky již představují moderní pojetí společností odpovídajících evropskému směru vývoje sociálních podniků stylem řízení, činností i posláním.

Evropské sociální podniky však díky odlišnému vývoji sociální politiky a legislativní podpoře stále více pronikají do různorodých oblastí podnikání a to především za podpory fungujících lobbistických organizací. Bohužel u nás tyto organizace nemají prozatím plnou podporu státu, zůstává tak tato oblast v porovnání s ostatními státy EU stále opomenutou. Z praxe navíc stále častěji vyplývá, že zkušenosti ze zahraničí jsou na naše prostředí nepřenositelné, neboť většina použitých vzorů podnikání u nás nefunguje.

V závěru teoretické části byl také zmíněn neméně důležitý mezník v procesu legislativního ukotvení tohoto druhu podnikání u nás. Zákon o sociálním podnikání, který vychází z definice sociálních podniků vypracované výzkumnou sítí EMES, má za cíl především stanovit podmínky pro přiznání statusu sociálního podniku a výhod poskytovaných těmto podnikům, především v zajištění systémové podpory větší skupině znevýhodněných osob, než je tomu doposud. Zákon se však díky aktuální politické situaci dostává poněkud do pozadí.

V úplném závěru teoretické části práce byly nastíněny možnosti financování sociálního podniku. Od roku 2009 mohou sociální podniky získat dotace z Evropských fondů, ale také bankovní sektor se nejen prostřednictvím svých fondů snaží podpořit tento typ podnikání a především získat své potencionální klienty zajímavou nabídkou finančních služeb. Stálou a stabilní podporu pro sociální podnik však nyní představuje Aktivní politika zaměstnanosti státu, která se snaží formou příspěvků ze zákona o zaměstnanosti podporovat „sociální“ podnikatele, kteří zaměstnávají osoby se zdravotním postižením.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Metodika založení sociálního podniku

4.1.1 Právní forma podniku a legislativa

Tak jak bylo zmíněno již v teoretické části, při zakládání sociálního podniku je vhodné zvolit jeho samostatnou právní subjektivitu. Tento postup se jeví nejvhodnější především v případech, kdy sociální podnik vzniká postupným vyčleněním z původní mateřské společnosti tak, aby získal vlastní nezávislost na řízení.

Na níže uvedeném obrázku mapy ČR můžeme názorně vidět, jaké je u nás rozložení sociálních podniků, které jsou registrovány na portálu společnosti P3. Celkem je zde registrováno 213 sociálních podniků. Podnikatel může prostřednictvím tohoto vyhledávače také lépe zmapovat případnou konkurenci ve svém oboru. Jelikož sociální podniky nemají díky legislativnímu vakuu stále právní ošetření, nejsou do této doby povinny být oficiálně vedeny, je tento registr pouze informativní.

Obrázek č. 2: Mapa-adresář sociálních podniků v ČR

Zdroj: české sociální podnikání, c2018

Na příkladu Jihomoravského kraje, který čítá celkem 21 sociálních podniků, můžeme srovnat nejčastěji zvolené právní formy zakládající firmy. Společnost s ručením omezením (s.r.o.) má největší zastoupení v počtu 14 podniků, dále se zde nachází 3 družstva, 3 osoby

výdělečně činné (OSVČ) a zbytek podniků tvoří obecně prospěšná společnost (o.p.s.), občanské sdružení (o.s.) a jiná forma.

Z uvedeného tedy vyplývá, že nejčastěji volenou právní formou při založení sociálního podniku je společnost s ručením omezeným, která pro zakladatele představuje jednoduchý způsob řízení, na druhou stranu ale i přísnější formální nároky v podobě notářského zápisu a tím i finančně náročnější způsob založení. Zápis je potřeba provést kvalifikovaným notářem, který do obchodního rejstříku zapíše zvolené principy sociálního podniku. Ty by měly být přizpůsobené konkrétní činnosti, např. obecně pojmenovat typ znevýhodněné skupiny budoucích zaměstnanců, avšak už ne jejich počet či specifika znevýhodnění.

Důležitým aspektem při výběru právní formy podniku jsou neopomenutelná kritéria:

- charakter podnikatelského záměru,
- potřeba zapojení do vzájemné odpovědnosti zvolených pracovníků,
- složení zainteresovaných skupin- tzv. stakeholderů, především cílových skupin
- forma financování a finanční a investiční náročnost podnikání,
- výše základního kapitálu a případně další jiné faktory vč. historie podnikatelského záměru (Kurková et al., 2015, s. 12)

Pro sociální podnik platí stejná pravidla v oblasti legislativy, jako pro ostatní podnikatele. Mezi obsáhlým výčtem zákonů, se kterými se zaměstnavatel v praxi dennodenně setkává, je potřebná znalost především občanského zákoníku č.89/2012 Sb., zákoníku práce č.262/2006 Sb., daňového řádu č.280/2009 Sb., či zákona o účetnictví č.563/1991 Sb. (Venclík, et al., 2016a, s. 24)

4.1.2 Financování podniku a problematika čerpání evropských dotací

Návrhy financování zakládajícího podniku byly blíže popsány v teoretické části 3.5 Možnosti financování a podpory sociálního podniku. Základní zdroj financování by měly tvořit vlastní prostředky podnikatele, stále častěji se ale můžeme setkat s financováním tvořeného z grantů, dotací, půjček a úvěrů a v neposlední řadě státní podpory ve formě příspěvků ze zákona o zaměstnanosti, která může pro sociálního podnikatele znamenat spolehlivý a stabilní zdroj financování.

Využití právě Aktivní politiky zaměstnanosti v podnikání se potvrzuje faktem z praxe, neboť úspěšnost čerpání evropských dotací pro sociální podniky je omezeno hodnotícími kritérii

daného programu, resp. danou „kvalifikovanou“ hodnotící komisí. Vzniká pak zde často rozpor, a to i přesto, pokud podnik disponuje opravdu kvalitně zpracovaným podnikatelským záměrem, komise drtivou většinu podaných žádostí zamítne. Příležitost čerpat tyto dotace ovlivňuje dále zastaralost, neaktuálnost dokumentů pro dotační příležitosti, hrozí tedy, že sociální podnik, nebo jeho zaměstnanci nejsou právě podporovanou skupinou. (Komora Sociálních Podniků, c2014)

Tento fakt dokládá níže zpracovaná tabulka výsledků podaných žádostí o dotace z Evropského sociálního fondu (ESF), z programů Operační program zaměstnanost (OPZ) a Operační program lidské zdroje a zaměstnanost (OPLZZ) za období 2014 a 2016. Údaje byly převzaty ze Zpráv o výsledcích výběrového procesu a ze Zápisu z jednání hodnotící komise.

Tabulka č.3: Výsledky podaných žádostí o dotace z ESF

	Výzva	Ukončení	Počet žádostí	Schválené	Úspěšnost v %
OPZ	Podpora soc. podnikání, č.15	2016	23	0	0
OPLZZ	Podpora soc. integrace a soc. služeb, č. B7	2014	66	11	16,7
OPLZZ	Podpora soc. integrace a soc. služeb, č. 30	2014	124	12	9,7

Zdroj: Vlastní zpracování dle ESF

Úspěšnost sociálních podniků je v porovnání s počtem podaných žádostí téměř mizivá, podniky jsou tak často odkázány na jinou alternativu finanční podpory. Dochází k nečerpání alokovaných prostředků, které by jinak mohly podpořit stav sociálního podnikání u nás, ale i dalších prospěšných aktivit. Oblast čerpání dotací se tak u nás stala celkově s porovnáním s ostatními členskými zeměmi EU nanejvýš problematická.

Uplynutím roku 2017 se ČR dostala zhruba do poloviny dotačního období 2014- 2020. Na toto období je pro naši republiku alokováno celkem 648 mld. Kč dotací. V první polovině bylo z této dotace čerpáno 31,3 mld. Kč (tj. 5,1 %) a proplaceno bylo jen 1,5 %. S tímto stavem, který byl způsoben stanovením velkých množství regulí a kritérií českými úřady dle zásad Evropské unie, zasahujících do procesu čerpání dotací hrozí, že stát nestihne do konce tohoto programovacího období vyčerpat stovky miliard korun. Česká republika se tak celkově řadí k nejhorším státům v čerpání dotací EU. (Parlamentní listy, c2009-2018)

4.1.3 Podnikatelský plán podniku

Každý podnikatelský záměr, i když není povinný k založení podnikání, by měl být konzultován nejdříve s odborníky v oboru, ke zmapování a posouzení všech variant, včetně ekonomických propočtů je v počátcích vhodné provést studii proveditelnosti, tzv. feasibility study. Podnikatelský plán obsahuje popis všech náležitostí potřebných při zahájení podnikání, budoucnosti podnikání, ale také jeho očekávání.

„Strukturu podnikatelského plánu tvoří v minimálním rozsahu tyto oblasti:

- Shrnutí
- Údaje o sociálním podniku
- Naplňování principů sociálního podniku v praxi
- Popis podnikatelské příležitosti
- **Situační analýza trhu**
- **Marketing**
- Management a lidské zdroje
- Harmonogram
- Finanční plán“ (Kurková et al., 2015, s. 21)

V následujících stránkách se práce zaměří především na složení situační analýzy trhu a marketing sociálního podniku.

4.1.4 Situační analýza makroprostředí-PEST

Marketingové makroprostředí firmy je ovlivněno různými vnějšími faktory, které mají na firmu přímý i nepřímý dopad. Tyto faktory nemůže podnik nijak ovlivnit, pouze je bere na vědomí a snaží se jim včas přizpůsobit. Pro zmapování této oblasti proto slouží PEST analýza, což je nástroj na rozpoznání případných rizik a příležitostí v budoucnosti podnikání. (Foret, 2012, s.48)

- **Politické a legislativní vlivy**

Obchodní společnosti v současnosti upravuje nový občanský zákoník z roku 2014, dále zákon č.90/2012 Sb., o obchodních korporacích, který upravuje provoz obchodních společností a družstev. Podnikání je celkově ovlivněno politickými a legislativními vlivy především v oblasti pracovního práva. Sociální podniky jsou často náchylné na zvyšování

minimální mzdy a s tím spojených nákladů na odvody sociálního a zdravotního pojištění, které v posledních letech proběhlo hned několikrát. Všechny tyto činitele jsou náchylné na situaci politického dění, na změny právě vládnoucích stran u nás v republice, celkově by se však dalo říci i v evropské unii.

Od 1. ledna 2017 se zvýšila minimální měsíční mzda, a to z 9.900 na 11.000 Kč, minimální hodinová mzda pak z 58,70 korun na rovných 66 Kč. Návrh zároveň zrušil zvláštní sazbu minimální mzdy pro zaměstnance s invalidním důchodem. Platí tak jedna sazba minimální mzdy pro všechny zaměstnance. Se sjednocením minimální mzdy pro všechny souvisí také zvýšení příspěvku na zaměstnávání osob se zdravotním postižením, a to o 700 Kč. (MPSV, c2018)

Podstatnou změnou v oblasti sociálního podnikání má dojít schválením zákona o sociálním podnikání, které připravila Ministerstvo práce a sociálních věcí spolu s ministerstvem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu předkládá vládě věcný návrh zákona o sociálním podnikání. Připravovaný zákon vymezuje pouze okruhy podpory sociálních podniků a jejich nositele (věcně příslušná ministerstva). Počítá se s tím, že tyto podniky budou podporovány nejprve na základě zákona o zadávání veřejných zakázek a zákona o zaměstnanosti. Během přípravy zákona však došlo k velkému skluzu a posunu termínů, aktuálně se jeho schválení posouvá díky politické situaci do pozadí. (české sociální podnikání, c2018b)

Názor z praxe podnikatelů na nový zákon, který má pomoci sociálním podnikům nastiňuje i úryvek z článku ekonomického deníku: „Podnikatelka Hrozová by daleko více ocenila, kdyby se daňový systém a systém odvodů za zaměstnance nastavil tak, aby dokázala dosáhnout zisku za udržení přijatelných cen pro zákazníky. Dodává, že pokud ruku v ruce s novým zákonem nepřijde jasný fungující a smysluplný systém podpory sociálního podnikání (daňové zvýhodnění, body navíc v hodnocení veřejných zakázek, atd.) nemá podobný zákon moc šancí na reálnou pomoc podnikatelům snažícím se o sociální podnikání. Ten tak bude jen další administrativní zátěží, které mají od ledna 2016 s měsíčním hlášením DPH a budou mít společně se zavedením EET, více než dost“. (ekonomicky-denik.cz, c2018)

Výše podpory sociálního podniku a jeho zaměstnanců, kteří jsou určitým způsobem znevýhodnění na trhu práce, ovlivňuje nastavení různých benefitů ze strany Úřadu práce a jeho možných příspěvků, daňové úlevy pro podnikatele, významně ale i zvýhodnění při účasti ve veřejných zakázkách.

- Ekonomické vlivy

V závěru roku 2017 došlo dle předpokladu ČNB k opětovnému zrychlení meziročního růstu české ekonomiky. To bylo způsobeno především enormním nárůstem spotřeby domácností. K produktivizaci práce přispělo mnoho faktorů jako nedostatek pracovních sil, ale také stále velmi nízké úrokové sazby bank motivující firmy k navyšování investic do zařízení. V roce 2018 se dále očekává díky úspěšnějšímu čerpání dotací z fondů EU předpoklad nárůstu investic i ve vládním sektoru. (ČTK, c2018)

Vliv růstu ekonomiky postihuje zaměstnanost ve prospěch zájemců o práci, pro mnoho uchazečů tak není problém si najít dobře placenou práci, avšak na druhé straně podniky mají nyní těžké období, protože musí čelit situaci s nedostatkem pracovníků na trhu. Pro sociální podnik je tedy takové období hrozbou, je nucen aktivně vyhledávat nové vhodné zaměstnance pomocí Úřadu práce, vlastních kontaktů, či využít jiných dostupných nástrojů.

Společným faktorem legislativních, politických a ekonomických vlivů je pak minimální mzda, která se rozhodnutím vlády za poslední roky zvýšila o několik tisíc. Sociální podniky, které pracují s minimální mzdou, tak často čelí problémům s náklady na udržení provozu celé společnosti a s tím spojené riziko ztráty zisku.

Další podstatnou změnou v oblasti podnikání bylo v roce 2016 zavedení elektronického systému evidence tržeb (EET) pro podnikatelské subjekty, jehož pořízení podnikům opět přivodilo zvyšování nákladů na chod podniku.

Sociální podniky v případě poskytování služeb externě v některých případech nemusí nijak zvlášť sledovat vývoj cen energií a služeb, protože některé typy služeb pracují přímo v místě poskytnutí zákazníkovi. V ostatních případech je třeba dbát větší důslednosti v plánování budoucích nákladů provozu, dochází totiž zde ke spotřebě i mj. jiných dodávek a služeb přímo v provozovnách, na kterých je podnik zcela závislý.

Přímý vliv na tyto provozní náklady, ale také na poptávku služeb či zboží má pak vývoj ekonomiky, jak již bylo uvedeno výše, proto je vhodné, aby podnik disponoval s dostatkem rezerv a v případě náhlých změn v důsledku zhoršení stavu ekonomiky byl na tento stav připraven a mohl tak včas ovlivnit svou strategii podnikání.

Dostupnost spotřebních úvěrů a jiných půjček pro sociální podnikatele patří také mezi ekonomické faktory ovlivňující finanční stav podniku. Všeobecně jsou stále sociální

podniky u věřitelů a bankovních institucí vnímány spíše jako nevěrohodné subjekty s nulovou historickou stopou, avšak díky formě podnikání s.r.o., která patří k nejčastějším formám typů soukromých podniků, a ke které se v této době přiklání stále více sociálních podniků, mohou tyto půjčky úspěšně získávat. (autorka)

- **Sociálně kulturní vlivy**

Sociálně kulturní vlivy jsou dané kulturní úrovní každé společnosti a jejími etickými hodnotami, ve srovnání s určitými zeměmi, ale i oblastmi v rámci krajů dané země, mohou představovat různorodé složení, jako je struktura potřeb, životního stylu a jiných. Zvyšující se trend dosažitelnosti vyššího vzdělání a s tím spojené potřebě jednotlivce získat zaměstnání ve středním či top managementu způsobuje na trhu práce nedostatek pracovních sil z řad řemeslníků.

Technologický pokrok daného podniku je zcela závislý na oblasti, ve které firma podniká. Například podnik zabývající se výrobou produktů pravděpodobně využívá ve výrobě stroje a zařízení, které vlivem právě technologického pokroku, ale i nezaostávající konkurence je donucen toto zařízení zdokonalovat, aby vyhověl stále větším nárokům svých zákazníků. Naopak v odvětví, které pracuje především s lidskými zdroji se pozornost obrací na kvalitu odváděné práce.

- **Technologické a ekologické vlivy**

Se stále větším znečišťováním celé planety by si veřejnost v čele s podniky měla uvědomit důležitost environmentálně a odpovědně smýšlející společnosti. Pro sociální podnik není otázka šetrnosti vůči životnímu prostředí cizí, je dokonce jedním z jeho hlavních principů podnikání. Toto uvědomění se může řadě podniků stát konkurenční výhodou, neboť zákazníkům je potřeba nabídnout k nabízenému produktu něco navíc.

4.1.5 Situační analýza mezoprostředí-Porterův model

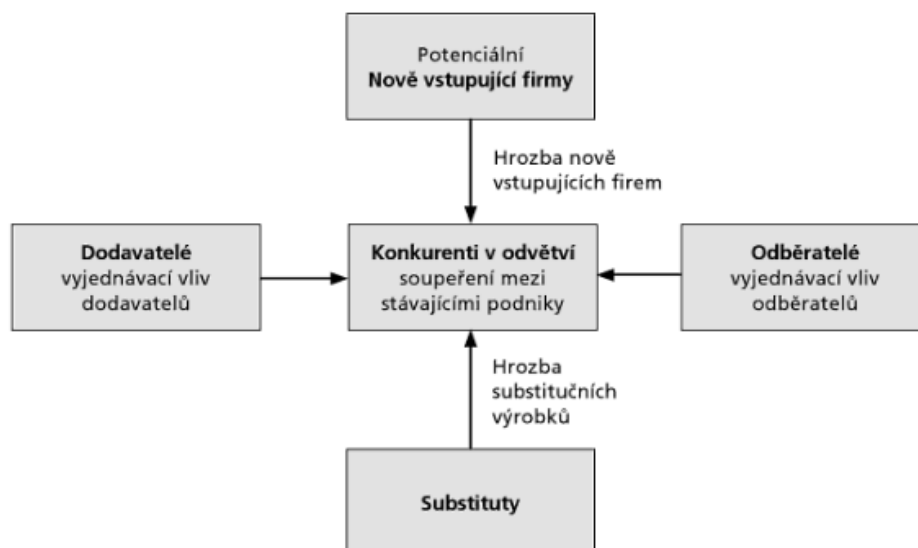
Analýza konkurence, odběratelů, dodavatelů, ale také kupujících a případných substitutů, což jsou případné náhradní výrobky, či nově vznikající firmy, je potřebná pro předcházení určitých hrozeb, které se na trhu mohou během podnikání vyskytnout, provádí se tedy ještě před zahájením podnikání. Nástrojem pro zpracování analýzy situace podniku může být právě Porterův model pěti sil, který je základním a účinným prostředkem pro určení

obchodní strategie se zřetelem na chování vnějšího prostředí firem. Analýza poslouží jako podklad pro zpracování následující SWOT analýzy. (Kurková et al., 2015, s. 25)

Pro zmapování těchto vnějších činitelů nám mohou pomoci tyto otázky, na které by si podnikatel měl být schopen adekvátně odpovědět:

- Jak máte zmapovanou stávající konkurenci?
- Jaká jste zavedli, případně plánujete zavést opatření v rámci ohrožení podniku novou konkurencí?
- Jakou přednost, či jedinečnost, ale naopak i riziko vidíte ve vašem produktu pro zákazníka?
- Jak se snažíte ovlivnit stávajícího zákazníka, jaké máte v této oblasti plány do budoucna?
- Jaká pozitiva, ale i rizika vidíte ve vašem vztahu k dodavatelům? Jak se snažíte ovlivnit své dodavatele, jaké máte v této oblasti plány do budoucna? (autorka)

Obrázek č. 3: Porterův model konkurenčních sil

Zdroj: Kurková et al., 2015, s. 26

4.1.6 SWOT analýza

SWOT analýza slouží ke zhodnocení silných a slabých stránek podniku, na druhé straně také ke zmapování příležitostí a hrozeb, jejichž nositelem je vnitřní a vnější prostředí podniku. Každá společnost by měla mít vytvořený marketingový informační systém, který by průběžně mapoval trendy a podstatné změny, ale také s tím spojené případné hrozby a příležitosti. Je proto nutné, aby podnik důsledně sledoval makroekonomické síly a faktory mikroprostředí, které jsou zásadní v možnostech dosažení zisku. (Kotler, Keller, 2013, s. 80).

Pro zmapování těchto čtyř interních a externích vnějších faktorů nám mohou pomoci příklady otázek v tabulce, na které by si podnikatel měl být schopen adekvátně odpovědět a zařadit je, poslouží mu totiž při opětovném plánování strategie v průběhu podnikání:

Tabulka č.4: SWOT analýza

	Silné stránky STRENGTHS	x	Slabé stránky WEAKNESSES	
I N T E R N Í	<p><i>Máte již zkušenosti potřebné pro soc. podnikání z předchozí činnosti?</i></p> <p><i>S jakými společnostmi nyní spolupracujete, máte kontakty?</i></p> <p><i>Disponujete znalostmi v oblasti zaměstnávání znevýhodněných osob, které chcete zaměstnávat, nebo využíváte především externí poradenství?</i></p> <p><i>Máte vytvořenou databázi případných pracovníků?</i></p> <p><i>Máte zajištěny případné výpadky, fluktuaci pracovníků v cílové skupině?</i></p> <p><i>Jak konkrétně chcete přispívat svou činností do oblastí zaměstnávání znevýhodněných skupin osob a enviromentálního přístupu v praxi?</i></p> <p><i>Z jakých zdrojů financujete váš zakládající podnik?</i></p> <p><i>Máte výhledově smlouveny odběry služeb, zboží od vašich zákazníků?</i></p>			O v l i v n í t e l n é

	Příležitosti OPPORTUNITIES	Hrozby THREATS	
E X T E R N Í	<i>Podpora SP ze strany EU, granty Nadací, podpůrné projekty finančních institucí</i>	<i>Nedosažitelnost SP na dotační příležitosti; náročná administrativa, časová náročnost, podmínky výzev</i>	N e o v l i v n i t e l n é
	<i>Rozšířené poradenství v oblasti SP</i>	<i>Slabé povědomí o SP u veřejnosti, ale i státních institucí</i>	
	<i>Pozitivní vývoj ekonomiky-nízké úroky u půjček, možnost investic</i>	<i>Nízká nezaměstnanost v rámci cílové skupiny - nedostatečný zdroj pracovníků</i>	
	<i>V případě formy podnikání s.r.o. větší důvěryhodnost u věřitelů</i>	<i>Vnímání SP jako rizikového klienta u příp. investorů, bankovního sektoru</i>	
	<i>Možnost poskytování náhradního plnění svým zákazníkům</i>	<i>Nedůvěra potenciálních zákazníků - nízké povědomí o existenci a důležitosti SP</i>	
	<i>Schválením zákona o SP očekávání stále podpory ze strany státu</i>	<i>Změny v legislativě - zavedení EET, trend zvyšování min. mzdy, schválení zákona o SP- nedostatečná podpora SP)</i> <i>Vysoká pravděpodobnost vzniku další ekonomické krize, vliv migrace a globálními hrozby</i>	
	POZITIVNÍ	NEGATIVNÍ	

Zdroj: autorka

4.1.7 Marketing a podpora sociálního podnikání

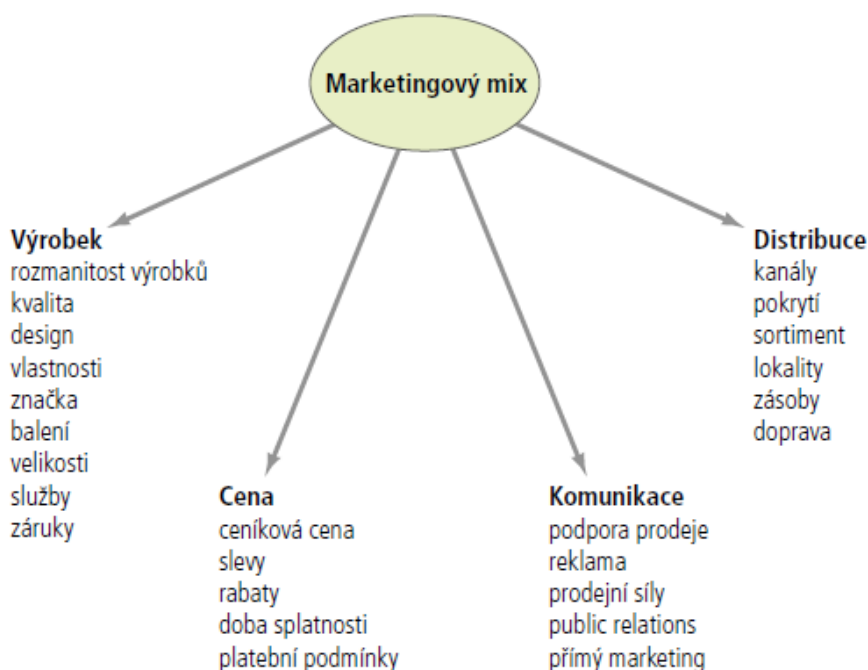
Pojmem marketingu podniku můžeme do jisté míry chápat jako komunikaci se zákazníkem. Klíčem k úspěchu je především znalost svého zákazníka, svého cílového trhu. Ta se odvíjí od důsledného provedení a zpracování marketingového průzkumu, kterým zjišťujeme zákaznickou potřebu, ale i sortiment konkurence. Na základě těchto marketingových informací se pak podnik snaží připravit pro svůj cílový trh lepší nabídku a poté se zde opět mapuje zpětná reakce na produkt. To vše závisí na optimálním sestavení marketingového mixu. (Foret, 2012, s.7)

Marketingovou strategií dle Kurkové et al. (2015, s. 29) se pak rozumí umění směřovat podnikání tak, aby bylo zajištěno uskutečnění stanovených cílů podniku. Řeší v základu tři otázky týkající se rozhodnutí k dosažení svých cílů:

- Jaký je cílový trh podniku? Určit si cílový trh
- Na co se zaměřit? Stanovit tržní pozici produktu
- Jakou taktiku zvolit? Sestavení marketingového mixu

Obrázek č.: 4 Marketingový mix 4P

Zdroj: Kotler, Keller, 2013, s. 56

Sociální podnikání se také přímo pojí se sociálním, či obdobně neziskovým marketingem. Jeho primárním úkolem je propagovat sociální hodnoty a společenské vztahy. K dosažení úspěchu využívá různé marketingové metody či nástroje, které mají ovlivnit a měnit u vybraných cílových skupin jejich postoje v různých oblastech. Snaží se tedy zlepšit jejich přístup ve prospěch sociální a společenské situace. Sociální podnik, aby byl životaschopný, musí umět synergicky propojovat tento nekomerční marketing s komerčním. (Foret, 2012, s.15)

Důležitou součástí marketingu je dále dle Venclíka (2016, s. 7) budování dlouhodobých vztahů založených na důvěře a vzájemné úctě, proto by každý podnik měl jednat se svými

zákazníky osobně, aby byl zákazník v konečném důsledku spokojenější a informovanější. Součástí tohoto je i aktivně vyhledávat potenciální zákazníky a předávat jim informace podporující zájem o produkty. Sociální podnikání by mělo pohlížet na své zákazníky jako na cenné prostředníky, kteří se mohou stát propagátory našich produktů, je proto důležité si takovéto zákazníky udržet i do budoucnosti, a to i na úkor jejich menšího vytěžení v okamžiku prodeje.

Příležitostí pro takovou komunikaci mezi prodejcem a zákazníkem je nově pro sociální podnikání veletrh, který se stává efektivním nástrojem marketingu. V současnosti se jedná především o snahu zviditelnění sociálních podniků prostřednictvím možnosti nákupu produktů veřejnému sektoru, institucím a soukromé sféře.

Na podporu sociálního podnikání, které je stále v České republice na velmi nízké úrovni, vznikla Komora sociálních podniků, která ve spolupráci s Platformou společenské odpovědnosti Jihomoravského kraje a Asociace zaměstnavatelů zdravotně postižených ČR uspořádaly poprvé v roce 2016 veletrh výrobků a služeb sociálních podniků a chráněných dílen. „Tato akce je součástí systémové podpory plošného marketingu a slouží ke zvýšení povědomí ve společnosti o cílech a formách sociální ekonomiky“. (Venclík, 2016, s. 8)

Komora sociálních podniků vznikla v roce 2013 jako zájmové sdružení právnické osob, které vzniklo na základě vznesených potřeb sociálních podniků, a které jediné v současnosti systémově zastřešuje oblast sociálního podnikání, sociálních inovací a sociální ekonomiky. S těmito oblastmi se úzce pojí potřebná aktivita v oblasti společenské odpovědnosti. Jedním z mezníků činnosti představitelů Komory sociálního podnikání se tak stalo v roce 2016 uzavření Memoranda o spolupráci mezi Jihomoravským krajem a Komorou sociálních podniků, kterým zúčastněné strany deklarují zájem o vzájemnou spolupráci v oblasti sociálního podnikání.

Komora aktivně spolupracuje s veřejnou správou, neziskovým sektorem, komerčním prostředím, příslušnými státními, či vzdělávacími institucemi a toto prostředí propojuje pořádáním pravidelných konferencí a jiných informačních akcí. Díky kvůli stále trvajícím nízkému povědomí o sociálním podnikání jak ve veřejném a soukromém sektoru, se těmito aktivitami snaží docílit především u veřejné správy uvědomění si důležitosti její podpory šířením propagace, povědomí u veřejnosti, či přímé spolupráce se sociálními podniky prostřednictvím zadáváním veřejných zakázek. (Komora sociálních podniků, c2014b).

4.2 Šetření sociálních podniků a aktérů sociálního podnikání

Cílem praktické části práce bylo prostřednictvím dotazníkového šetření vybraných fungujících sociálních podniků zmapovat na základě jejich zkušeností sociální podnikání v praxi. Celkem bylo osloveno 8 podniků z Jihomoravského kraje, z nichž 7 bylo členy Komory sociálních podniků. Reakce na zasláný dotazník na zveřejněné emailové kontakty dotčených firem však byla mizivá. Proto byly osloveny 3 úspěšné fungující podniky prostřednictvím telefonního kontaktování, k dokončení spolupráce došlo pouze u 2 z těchto podniků. Šetření bylo provedeno tedy za pomoci telefonního rozhovoru, z toho 1 podnik byl záměrně vybrán, jenž nebyl členem KSP. Pro zmapování povědomí o sociálním podnikání ve veřejné sféře byly dále osloveny 2 organizace působící v oblasti Znojemska.

Data potřebná pro zpracování této části práce jsou analyzována z různých zdrojů, které byly zjištěny nebo získány poskytnutím konkrétních informací přímo u dotazovaných subjektů:

- internetové stránky
- rozhovor s představiteli či zástupci podniků a veřejných organizací

Otázky určené pro sociální podniky byly zaměřené okrajově, avšak cíleně na problematiku oblasti sociálního podnikání. Zahájení rozhovoru započalo nastíněním problematiky čerpání evropských dotací, dále financování, problematiky získávání nových zaměstnanců, propagace podniku, očekávání od zákona o sociálním podnikání, povědomí u veřejnosti, či veřejné správě a na závěr doporučení pro začínajícího podnikatele.

U veřejných organizací byly otázky opět přizpůsobeny jejich činnosti v dané oblasti sociálního podnikání, či alespoň úrovně povědomí. Hlavním záměrem mimo tuto oblast šetření pak bylo seznámení s Komorou sociálních podniků, které se mimo zmíněných veřejných subjektů týkalo i sociálního podniku, který není jejím členem.

4.3 SIMEVA s.r.o.

Společnost SIMEVA s.r.o., která je členem Komory sociálních podniků, byla založena v Brně roku 2013 jako sociální podnik, který se hlásí k principům sociálního podnikání. Vytváří pracovní místa pro lidi, kteří trpí duševní nemocí schizofrenie, ale i pro další znevýhodněné skupiny osob, které se snaží najít uplatnění na trhu práce s ohledem na své profesní zaměření a vzdělání.

Jednatelky společnosti Ing. Juhová a MUDr. Venclíková se podílejí na projektu financovaném z OP LZZ s názvem „Máme pro vás práci“, který se přímo soustřeďuje na cílovou skupinu osob s tímto duševním onemocněním a nabízí jim podporu formou přeškolení a následné možnosti zaměstnání, v návratu do pracovního prostředí. Proto byla postupně založena skupina společností „... a máme pro Vás práci“, která v současnosti zaměstnává více jak 100 osob v rámci svých sociálních podniků a dalších neziskových aktivit.

Pro dlouhodobě nezaměstnané uchazeče o zaměstnání vytváří SIMEVA s.r.o. společně s Úřadem práce Jihomoravského kraje společensky účelná pracovní místa. Jedná se například o chráněná pracovní místa pro zdravotně hendikepované lidi a osoby trpící schizofrenií s pracovním uplatněním jako údržbář budov, zahradník, malíř, zedník či uklízeč.

Cílem aktivit sociálního podniku SIMEVA s.r.o. je nabízet specializační vzdělání, pomoc v získání pracovních zkušeností a osvojení návyků. Na druhé straně tak nabízí služby typu úklidových prací, údržby nemovitostí, zahrad, zeleně, řemeslných malířských, zednických a natěračských prací, zabývá se pěstováním a následným prodejem květin, či stromků. (SIMEVA s.r.o., c2013)

4.3.1 Kvalitativní rozhovor

Rozhovor, který poskytla jednatelka a zároveň finanční ředitelka sociálního podniku SIMEVA s.r.o. Ing. Eva Juhová, byl zahájen otázkou týkající se problematiky čerpání dotací ze strukturálních fondů evropské unie OPZ a OPLZZ, u kterých v minulosti žádala s těmito 3 projekty o dotace, avšak neúspěšně:

- rok 2016- OPZ výzva č. 015 – Podpora sociálního podnikání, projekt "Rozvoj sociálního podniku - budoucnost pro zaměstnance a firmu SIMEVA s.r.o."
- rok 2014-OPLLZ výzva č.30 -Podpora sociální integrace a sociálních služeb, projekt "Sociální podnik SIMEVA s.r.o. - cesta k odpovědnému rozvoji společnosti"
- rok 2014-OPLLZ výzva B7 - Podpora sociální integrace a sociálních služeb, projekt "Společné bydlení pro seniory"

Celková úspěšnost, která byla analyzována již v praktické části 4.1.2. Financování podniku a problematika čerpání evropských dotací, byla u všech operačních programů téměř mizivá.

Váš sociální podnik v minulosti žádal o dotace ze strukturálních fondů EU, avšak až 3x neúspěšně. Podávali jste žádost svépomocí, nebo Vám žádost zpracovala externí odborná osoba? Proč myslíte, že Váš projekt nebyl vybrán? Setkali jste se v průběhu hodnocení žádosti o dotace s komplikacemi ze strany úředníků? „Podávali jsme vždy prostřednictvím firmy, která se na to specializuje, důvod, proč si myslíme, že náš projekt nebyl vybrán, je kvalita hodnocení neobjektivními a nekvalifikovanými hodnotiteli. Myslíme si, že hodnotitelé nebyli objektivní, jejich formulace a zdůvodnění byly vágní a bylo znát, že se nepohybují v našem prostředí a z daného vyplynulo, že podpora osob se zdravotním postižením není v naší společnosti potřeba. Dané žádosti jsme byli projednávat na ministerstvu, vše jsme ladili dle požadavků úředníků, ale nakonec v důsledku jsou hodnotitelé externí a vůbec nezohledňují to, jaké požadavky na nás kladli úředníci“.

Jaké aktuálně získáváte veřejné či jiné prostředky pro své podnikání? „Získáváme zdroje financování ze soukromých zdrojů, dotací ÚP na zaměstnávání OZP a bankovní úvěry“.

Jak získáváte nové zaměstnance? Zaznamenali jste v posledních obdobích menší zájem o práci např. v důsledku vývoje ekonomiky a s tím spojené nízké nezaměstnanosti? „Vypisujeme inzeráty, komunikujeme s většinou neziskovek v Brně, které poskytují sociální služby a chtějí dostat své klienty na trh práce. Pracovní pohovory vede všechny manžel osobně, ročně jedná s přibližně 500 uchazeči“. (Ing. Juha vede nábor všech zaměstnanců pro sociální podniky skupiny „... a máme pro Vás práci“)

Co považujete v oblasti propagace za nejdůležitější? „Komunikaci na osobní úrovni jak se zaměstnanci, jejich rodinnými příslušníky, sociálními pracovníky a neziskovkami, státní správou a ostatními institucemi – preferujeme otevřenost“.

Jakým způsobem jste v začátcích podnikání získávali své první velké zákazníky? Měli jste podporu „kontaktů“ pohybujících se ve Vaší sféře? Považujete tuto výhodu v sociálním podnikání za rozhodující? „Manžel Ing. Marek Juha a pan Ing. Venclík mají díky svým pracovním zkušenostem vlastní kontakty. Zkoušeli jsme najmout několikrát obchodního zástupce, ale vždy neúspěšně. Vždy je lepší získávat obchodní příležitosti od lidí, kteří Vás znají a kterým umíme náš produkt nabídnout. Navíc máme velkou výhodu náhradního plnění“. (Náhradní plnění může odebráním výrobků či služeb využít zaměstnavatel, který zaměstnává více než polovinu osob se změněnou pracovní schopností).

Co očekáváte od zákona o sociálním podnikání? „Nastavení parametrů sociálního podnikání. V tomto okamžiku je sociální podnikání v právním vakuu a není se o co opřít. Nicméně návrhy zákona o sociálním podnikání nejsou moc vstřícné vůči sociálním podnikům a spíše to vypadá, že je budou omezovat“.

Jak vnímáte povědomí o sociálním podnikání u veřejnosti a veřejné správě? „Nedostačující. Většina soukromých i veřejných institucí si nás plete s neziskovkami a sociálními službami. Právě proto preferujeme osobní komunikaci, kde jsme schopni vysvětlit, kdo jsme, co děláme a proč to děláme“.

Co byste doporučili začínajícímu sociálnímu podnikateli? „Hlavně trpělivost a pevné nervy. Nedoporučila bych mu nic jiného než to, co kterémukoliv jinému podnikateli“.

4.4 EMIT-CZ sociální podnik, s.r.o.

Společnost EMIT-CZ sociální podnik, s.r.o. se sídlem v Ivančicích u Brna, byla založena majitelem Vladimírem Skočdopolem již v roce 2006, má tedy dlouholeté a stabilní postavení na trhu. Cílem podniku je poskytnutí práce lidem se zdravotním postižením a poskytnout jim tak plnohodnotný život ve společnosti. Zaměstnává více jak třicet zdravotně handicapovaných spoluobčanů. Podnik se za pomoci nejrůznějších technologií tisku specializuje na výrobu a potisk dárkových a propagačních předmětů, je tak možné zhotovit originální reklamní předmět přesně dle přání zákazníka. Zákazník může nákupem u tohoto sociálního podniku využít čerpání tzv. "náhradní plnění", spoluprací si tak zajistí povinnost náhradního plnění dle zákona o zaměstnanosti. (EMIT-CZ sociální podnik, s. r. o., c2018)

4.4.1 Kvalitativní rozhovor

Rozhovor byl poskytnut panem Vítem Barboříkem, který pro společnost EMIT-CZ sociální podnik, s.r.o. pracuje řadu let na vedoucí pozici.

Žádal někdy váš sociální podnik dotaci ze strukturálních fondů EU? Pokud ano, z jaké výzvy? Setkali jste se v průběhu hodnocení žádosti o dotace s komplikacemi ze strany úředníků? „Ne, náš podnik nikdy v minulosti nežádal o tyto dotace. Programově se snažíme si na sebe vydělat sami, avšak v případě firem, které znám, co zaměstnávají například osoby s těžším hendikepem, např. mentálním postižením, to nelze. Tito lidé, u kterých dochází velmi často k fluktuaci, tedy výpadkům pracovní docházky např. z důvodu návštěvy doktora, si bohužel nedokáží na sebe v podniku v žádném případě vydělat ani za pomoci dotace“.

Získáváte veřejné prostředky pro své podnikání? „Díky tomu, že podnik je zaměstnavatelem zaměstnávajícím více jak 50% postižených osob, dostává podnik z Úřadu práce ČR příspěvek na podporu zaměstnanosti“.

Jaké skupiny znevýhodněných osob zaměstnáváte? Proč jste si právě je pro své podnikání vybrali? Jak získáváte nové pracovníky? „Podnik zaměstnává především osoby se zdravotním postižením, které měly těžký úraz, či které si v životě prošli např. závažným onemocněním, ale i osoby, které se potýkali s roztroušenou sklerózou. Neumíme pracovat s mentálně postiženými lidmi, neboť to vyžaduje určité specifické znalosti a přístup. Zakladatel podniku založil firmu právě z důvodu pomoci těmto lidem, neboť měl velké sociální citění. Dříve podnik zaměstnával až 95 % osob se zdravotním postižením. Dnes už je z důvodu postupné eliminace podpory těchto osob ze strany státu jiná situace, podnik byl nucen zaměstnat i osoby bez postižení, které nahradily výkon zaměstnanců s omezením. Firma se snaží být v počtu svých zaměstnanců stabilizovaná, zájemci o práci se s námi občas zkontaktují sami, nutno ale říci, že momentálně je trh práce vyčerpaný. V roce 2012 například byl zájem o práci v našem podniku takový, že na jednu pozici se hlásilo až 30 uchazečů. Dnes díky ekonomické situaci a rozvoji podnikání, si myslím, že každý, kdo chce pracovat, práci najde“.

Jak se prezentujete? Co považujete v propagaci za nejdůležitější? V roce 2016 došlo k přejmenování podniku, resp. doplnění označení na sociální podnik, proč? „Podnik z určitých důvodů nepropaguje, že zaměstnává invalidy. Propaguje myšlenku, že podnik začínal s jednoduchými montážními pracemi pro ocelový průmysl, že má dlouholetou zkušenost a že si vše dokážeme ve výrobě zajistit sami. V případě, kdy firma osloví potencionálního zákazníka s nabídkou spolupráce s chráněnou dílnou, ten si představí nejnižší cenu a vysokou kvalitu. Přešli jsme tak na systém, který nabízí velký sortiment kvalitních výrobků, a služeb, které si dokážeme sami zpracovat ve všech fázích výroby. Finančně představuje nejnákladnější položku v propagaci zaměstnávání obchodních zástupců, kteří aktivně prezentují podnik. Jsou oslovovány veřejné organizace, svazky obcí, se kterými se snaží obchodní referenti domluvit prezentaci firmy na jejich členských schůzích. Je tedy využíváno především těchto hromadných akcí, na kterých se může sejít až 15 starostů, kteří jsou osobně informováni o možnosti spolupráce. Dle pana Barbořika je firma na tomto způsobu propagace zcela závislá, bez ní by byla ohrožena existence podniku. EMIT-CZ byl do roku 2016 označován již v samotném názvu za chráněnou dílnu, po té došlo zápisem do obchodního rejstříku k přejmenování společnosti na sociální podnik. Důvodem

bylo využití možnosti statusu sociální firmy, která aktuálně již splňuje principy sociálního podniku, jako je např. reinvestice zisku, podílení se zaměstnanců na rozhodování“.

Co očekáváte od zákona o sociálním podnikání? „Bohužel díky i politické situaci si nemyslím, že by tento zákon přinesl tomuto podnikání nějaká pozitiva“.

Znáte Komoru sociálních podniků? Proč nejste členem? „Komoru sociálních podniků neznám, snažíme si vystačit s naší činností i bez vnější podpory, také tedy bez dotací, které se nám jeví nejen administrativně náročné“.

Jak vnímáte povědomí o sociálním podnikání u veřejnosti a veřejné správě? „Ve veřejné správě u typu malých obcích, vnímáme jejich přístup chovat se pozitivně. U větších obcí, či kraje bohužel není v moci úředníků ovlivnit spolupráci, neboť se výběr dodavatele na službu či dodání zboží řídí zákonem o veřejných zakázkách, na který už ale malé podniky nemají šanci dosáhnout. O povědomí u veřejnosti nemám příliš velké tušení“.

Co byste doporučil začínajícímu sociálnímu podnikateli? „Když někdo chce opravdu být sociálním podnikatelem, tak se jím stane, a je zde předpoklad, že takový člověk nevnímá podnikání v tomto oboru jako možnost svého osobního zisku, ale spíše v pomoci znevýhodněným spoluobčanům“.

4.5 MAS Živé pomezí pomezí Krumlovsko – Jevišovicko, z.s.

Místní akční skupina vznikla v roce 2006 jako výstup projektu mikroregionu Moravskokrumlovsko s názvem „Osvojování schopností pro přípravu a realizaci strategií v mikroregionu Moravskokrumlovsko“ a aktivních lidí v území MAS. Založení místní akční skupiny s právní subjektivitou občanské sdružení se sídlem v Moravském Krumlově tak bylo jedním z výstupů projektu financovaného z Operačního programu OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. Účelem spolku je dle obchodního rejstříku realizace integrované rozvojové strategie podporující rozvoj definovaného území západního Znojemska metodou LEADER. Spolek pracuje ve shodě s evropsky ověřenými metodami, s respektem ke specifickým rysům daného území a k trvale udržitelnému rozvoji venkovského prostoru.

V srpnu roku 2017 byla MAS schválena z Ministerstva pro místní rozvoj ČR žádost o podporu strategie č. CLLD_16_01_015 - "Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území místní akční skupiny Živé pomezí Krumlovsko-Jevišovicko, z.s. na období 2016-

2020". Na základě schválené strategie CLLD bude moci MAS rozdělit mezi projekty do roku 2023 téměř 63 mil. Kč. Územně dotčené obce či subjekty byly informovány o možnostech čerpání této alokace v opatřeních, jež bude vyhlašovat pro své území MAS. Byly seznámeny s typy projektů, možnostech výše podpory a oprávněných žadatelích, kterými mohou být i soukromé osoby. Výzvy jsou naplánovány na rok 2018. U Programu rozvoje venkova se předpokládá vyhlášení v první části tohoto roku. U opatření Integrovaného regionálního operačního programu, s ohledem na velice problematické a zdlouhavé administrativní procesy, nelze vyhlášení výzev výhledově odhadnout. (Živé pomezí Krumlovsko – Jevišovicko, z.s., c2018)

4.5.1 Kvalitativní rozhovor

Právě předběžně vydané opatření IROP zahrnuje výzvu Sociální podnikání. Alokace pro celé období realizace SCLLD je 2,5 mil. Kč, polovinu finančních prostředků plánuje MAS alokovat již v průběhu roku 2018. Možnost získání dotace v oblasti sociálního podnikání tak bylo hlavním předmětem otázek zaměřených na aktuální stav této výzvy. Za Živé pomezí byl osloven manažer Ing. Petr Krška.

Jaký je aktuální stav předběžně vydaných opatření-výzev MAS? Zaznamenali jste již zájem o výzvu z IROP -Sociální podnikání? „Bohužel výzvu jsme nemohli vyhlásit s ohledem na zdlouhavé administrativní procesy ze strany řídicího orgánu z IROP. Zájem o tuto výzvu máme ze strany soukromých subjektů, konkrétně se jedná o Terapeutický spolek a druhým zájemcem je osoba, která nepůsobí v našem regionu a zvažuje zde svou činnost“.

Mimo tuto výzvu MAS, setkal jste se dříve s pojmem sociální podnikání? Kde? „Pokud jde o mou osobu, tak jsem se setkal s výrobky, které byly například nabízeny na trzích či jiných akcích jako produkty sociálního podnikání“.

Slyšel jste, nebo znáte Komoru sociálních podniků (KSP)? „Neznám, ani jsem o této organizaci neslyšel, ale vím, že se tyto podniky sdružují do různých zájmových organizací“.

Víte, že KSP ve spolupráci s Jihomoravským krajem pravidelně (2x ročně) zasílá veřejným institucím e-mail s nabídkou bezplatného semináře týkající se osvěty v oblasti sociálního podnikání? „Bohužel, také mi tato informace unikla, netuším“.

Víte, že KSP uzavřela s Jihomoravským krajem memorandum o spolupráci na období 2016-2020? „Bohužel, nevím“.

4.6 DSO mikroregion Moravskokrumlovsko

Mikroregion Moravskokrumlovsko je dobrovolným svazkem obcí dle zák. o obcích č.128/2000 Sb., dle § 49 až 53, vzniká pro územně ucelenou oblast definovanou přírodními, technickými nebo historickými hranicemi nebo pojíci prvky. Bylo založeno 19 obcemi v roce 2004 se sídlem svazku ve městě Moravský Krumlov. V současnosti mikroregion zahrnuje 20 obcí. Cílem založení a předmětem jeho činnosti je podpora komplexního územního rozvoje, tj. zvyšovat a podporovat ekonomickou, sociální a ekologickou stabilitu a trvale udržitelný rozvoj území. (Mikroregion Moravskokrumlovsko, c2018)

4.6.1 Kvalitativní rozhovor

Pro získání povědomí o sociálním podnikání byla za DSO Moravskokrumlovsko oslovena členka a účetní předsednictva svazku, starostka obce Kubšice Ing. Lenka Kačírková.

Setkala jste se již s pojmem sociální podnikání? Paní Ing. Kačírková uvedla, že zná v jedné obci na Znojemsku dům s pečovatelskou službou, který nabízí zpoplatněné služby seniorům. Po bližším seznámení s tématem uvedla, že svazek delší dobu již spolupracuje s firmou EMIT-CZ s.r.o. chráněnou dílnou, nyní sociálním podnikem, která pravidelně obcím ve svazku nabízí prostřednictvím emailu svůj sortiment propagačních materiálů vhodných pro různé kulturní, ale i sportovní akce. Spolupráce s touto firmou byla zahájena nabídkou prezentace na jedné z konaných schůzí svazku, kde obchodní zástupce firmy odprezentoval záměr podniku společně s nabídkou sortimentu, od té doby EMIT-CZ s.r.o. příležitostně spolupracuje se starosty obcí mikroregionu.

Slyšela jste, nebo znáte Komoru sociálních podniků (KSP)? „Bohužel, neznám“.

Víte, že KSP ve spolupráci s Jihomoravským krajem pravidelně (2x ročně) zasílá veřejným institucím e-mail s nabídkou bezplatného semináře týkající se osvěty v oblasti sociálního podnikání? „Ne, tuto informaci jsem nezaregistrovala“.

Víte, že KSP uzavřela s Jihomoravským krajem memorandum o spolupráci na období 2016-2020? „Bohužel, ne“.

Zvažoval mikroregion možnost založení sociálního podniku pro osoby, které nyní zaměstnávají obce v mikroregionu v rámci veřejně prospěšných prací? „Ne, určitě tuto možnost svazek nikdy nezvažoval.“ Opět byla paní Kačírkové nastíněna možnost jejich

založení v našem regionu za podpory dotací, např. výzvy Sociální podnikání z MAS Živé pomezí, kde je alokováno až 2,5 mil Kč a příjemcem může být i obec.

Díky tomu, že pracuji v jedné z malých obcí mikroregionu na pozici účetní a již několik let se naše obec snaží zaměstnávat místní znevýhodněné obyvatele prostřednictvím aktivní politiky zaměstnanosti Úřadu práce v rámci veřejně prospěšných prací, dovolila jsem si v následující podkapitole zpracovat návrh financování na založení sociálního podniku v rámci DSO Moravskokrumlovsko prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost, výzva 024 Sociální inovace. Jednou z výhod těchto obcí při zakládání takového podniku je skutečnost, že díky mnohaletým zkušenostem disponují znalostmi v oblasti mzdových a dalších nákladů na tyto vytvořená místa, ale také znají místní poměry, které mohou mít vliv při výběru a zaměstnávání těchto znevýhodněných spoluobčanů.

4.6.2 Návrh financování založení sociálního podniku v rámci DSO Moravskokrumlovsko prostřednictvím OP Zaměstnanost

Sociální inovace v oblasti sociálního začleňování a přístupu na trh práce pro nejohroženější skupiny

Číslo: 024

Platnost od: 2. 11. 2015 08:00 do: 15. 9. 2017 12:00

Zahájení příjmu žádostí o podporu: 16. 11. 2015 00:00

Alokace v Kč: 200 000 000

Prioritní osa: Prioritní osa 3 - Sociální inovace a mezinárodní spolupráce

Operační program: Operační program Zaměstnanost

Programové období: 2014-2020

Vyhlašovatel: Česká republika - Ministerstvo práce a sociálních věcí - odbor realizace programů ESF - veřejná správa a sociální inovace

**Zpracování projektu včetně rozpočtu dle metodiky a v souladu s cílem výzvy;
výzva č. 024**

Název výzvy:	Sociální inovace v oblasti sociálního začleňování a přístupu na trh práce pro nejohroženější skupiny
Název inovačního záměru:	Pracovní uplatnění pro osoby znevýhodněné na trhu práce
Realizátoři (žadatel, partner1):	- Obec Dobelice - DSO mikroregion Moravskokrumlovsko
Cílová skupina:	Uchazeči o zaměstnání, zájemci o zaměstnání a osoby znevýhodněné na trhu práce
Podporované aktivity:	Podporovanými aktivitami v rámci této výzvy je testování a šíření nových řešení přetrvávajících nebo hrozících sociálních problémů v oblasti sociální integrace, zaměstnanosti a veřejné správy
Místo realizace:	Dobelice
Doba realizace (počet měsíců):	24
Náklady realizace:	1.676.000,- Kč

Inovační záměr

Záměrem projektu je vytvořit stálé pracovní uplatnění pro osoby znevýhodněné na trhu práce v oblasti údržby veřejné zeleně, zajišťované obcí Dobelice společně s obcemi v DSO mikroregionu Moravskokrumlovsko, který čítá celkem 19 členských obcí.

	Aktivity	Výstupy	Výsledky (na konci projektu)	Dlouhodobé výsledky (po skončení projektu)
Obsah	Hlavní kroky řešení	Výstupy hlavních kroků řešení	Efekty realizovaných výstupů	Dlouhodobé efekty realizovaných výstupů
Analýza/evaluace	Zaměstnání osob a zájemců o zaměstnání znevýhod. na trhu práce	Meziobecní spolupráce podporující zaměstnanost obyvatel	Udržitelnost realizace trvalého pracovního místa	Dlouhodobá udržitelnost zaměstnání
Novost	Trvalé zaměstnání osob znevýhod. na trhu práce	Aktivní meziobecní spolupráce podporující zaměstnanost obyvatel, vzájemné posílení a tvorbu spolupráce	Dlouhodobé zaměstnání osob znevýhodněných na trhu práce na základě regionální spolupráce obcí	Úspěšnost a udržitelnost trvalého pracovního místa
Rizika	Udržitelnost osob na pracovním místě	Nedostatek pokrytí vytvořených pracovních míst v případě ztráty zaměstnanců	Mění se legislativa, nestabilní pracovní místa v důsledku obměn zaměstnanců	Ekonomická náročnost, dispozice vhodných uchazečů o zaměstnání
Kapacita	5	5	5	5
Stakeholdeři (klíčoví)	Uchazeči o zaměstnání, zájemci o zaměstnání a osoby znevýhodněné na trhu práce, obce v DSO	Zaměstnanci obce, obce v DSO	Zaměstnanci obce, obce v DSO	Zaměstnanci obce, obce v DSO

Potřebnost řešení

Osoby znevýhodněné na trhu práce, jako jsou například lidé v předdůchodovém věku, matky pečující o dítě, či absolventi škol, jsou skupiny ohrožené sociální exkluzí v rámci těchto znevýhodnění. Na druhé straně obce jako zaměstnavatelé mají možnost zaměstnat tyto osoby pomocí finanční podpory státu, který se snaží tuto situaci narovnat prostřednictvím aktivní politiky zaměstnanosti Úřadu práce. Ten pravidelně každoročně nabízí obcím na základě dohod o spolupráci možnost spolufinancování veřejně prospěšných míst v rámci údržby veřejné zeleně v obcích. Podmínkou vytvoření takového pracovního místa je především nutnost uchazeče o zaměstnání setrvat v evidenci Úřadu práce minimálně 6 měsíců před podpisem dohody o vytvoření těchto míst mezi ÚP a obcí. Vyhovující uchazeč je pak zaměstnán na období 6 až 12 měsíců. Velmi častým jevem na menších obcích je skutečnost, že obec uzavře pracovní smlouvy s uchazeči pouze na 6 měsíců, poté většinou končí tyto osoby opět v evidenci Úřadu práce, takto se některé osoby vrací do evidence pravidelně i po několikalet, jsou tak ztrátou zaměstnání neustále vystavovány psychické zátěži.

Stávající situace je ale nejen nežádoucí pro tyto případné zájemce o zaměstnání, ale i pro obce jakožto zaměstnavatele, je tento systém zaměstnávání nevyhovující, neboť častá obměna zaměstnanců znamená pro obec větší náklady například v oblasti seznámení se pracovníků s postupy při práci a s obsluhou technických zařízení. Upozornění na tuto skutečnost ze strany starostů obcí jsme již mohli zaznamenat i v médiích.

Proto je vhodné vytvořit projekt v rámci meziobecní spolupráce, kdy se na financování, získávání vhodných uchazečů podílí regionálně všechny obce ve svazku pod vedením převážně jedné obce, v tomto případě obce Dobelice. Mezi další výhody můžeme zařadit i zvýšení rozvoje spolupráce a komunikace mezi obcemi a zvýšení povědomí sociální potřeby prostřednictvím projektu ve společnosti.

1. Příčiny problému, dopady problému a jejich měřitelnost

Bezprostřední příčiny jsou obvykle systémové, např. díky legislativnímu nastavení, specifické pro danou cílovou skupinu, případně pro danou lokalitu.

2. Novost řešení

Novost řešení spočívá především ve snaze o dlouhodobou udržitelnost zaměstnání na základě aktivní regionální spolupráce obcí.

3. **Zlepšení a dopad**

Zlepšení a dopad, nebo-li impakt spočívá především v možnosti vytvoření dostatečných a trvalých pracovních míst pro osoby znevýhodněné na trhu práce a souběžně zvýšení rozvoje spolupráce, komunikace mezi obcemi a zvýšení povědomí sociální potřeby na území mikroregionu prostřednictvím projektu ve společnosti.

4. **Prokazatelnost impaktu inovace**

Na základě dosavadních zkušeností obcí se stávající situací v oblasti poskytování účelných pracovních míst VPP prostřednictvím aktivní politiky zaměstnanosti, lze vyhodnotit vysokou pravděpodobnost úspěchu projektu.

5. **Měřitelnost kompaktu**

Měřitelnost bude odpovídat počtu dlouhodobě zaměstnaných osob, které budou zaměstnány po dobu realizace projektu. Informace budou poskytovány vedoucí obcí projektu.

6. **Trvalost řešení**

Předpokládá se, že nejvyšší míra podpory bude nutná na počátku realizace a postupně se bude snižovat. Výsledkem bude samostatnější práce zaměstnanců, zvýšení jejich sociálního začlenění do společnosti. Úspora na straně obce bude především v získání proškolených zaměstnanců, motivovaných pracovat v organizaci často i v místě bydliště, se snahou minimální fluktuace těchto osob.

7. **Udržitelnost impaktu**

Po ukončení financování projektu se předpokládá jeho samostatné pokračování i v dalších obdobích. Zaměstnanci získají určité životní jistoty v podobě trvalého zaměstnání.

8. **Systémové řešení**

Navrhované a realizované řešení se dá využít v celostátním měřítku. Základním předpokladem je aktivní zapojení jednotlivých regionálních oblastí obcí, které budou ochotny se zapojit do projektu. Pro stát bude zaměstnání osob vedených na ÚP znamenat úbytek osob závislých na čerpání veřejných financí, navíc se stanou kvalifikovanými pracovníky, a to i většinou v lokalitách, které obecně vykazují vysokou míru nezaměstnanosti.

9. Zapojení stakeholderů

Motivací cílové skupiny bude získání zaměstnání s adekvátním mzdovým ohodnocením. Zpětná vazba na projekt bude realizována dotazováním zaměstnanců a podílejících se obcí na míru spokojenosti se zapojením do projektu. Dotazování bude probíhat osobní návštěvou pracovníků na pracovišti, elektronickou, nebo emailovou komunikací.

Finanční rozpočet projektu v Kč

1. rok (12 měsíců)	2. rok (12 měsíců)	Celkem za projekt
Mzdy zaměstnanců (4 osoby)		
4 x 14.000 x 12	672.000 x 2	1.344.000
Pracovní pomůcky, oděvy		
4 x 4.000	16.000 x 2	32.000
Mzdové náklady (administrátor projektu, účetní, audit)		
12 x 10.000	120.000 x 2	240.000
Administrativní náklady projektu (kancelářské potřeby)		
12 x 1.500	6.000 x 2	12.000
Mzdové náklady ostatní (cestovné)		
12 x 2.000	24.000 x 2	48.000
	Celkem za projekt	1.676.000

Poznámky:

Finanční rozpočet je nastaven na dobu 24 měsíců, což je doba udržitelnosti projektu, s celkovým počtem 4 zaměstnanců. Tento počet je zcela závislý na zájmu obcí o zapojení zaměstnanců do projektu a tím odvozenou časovou náročnost údržby veřejného prostranství daného území.

4.7 Komparace a zhodnocení zjištěných dat

Předmětem šetření a následného zkoumání v praktické části práce se staly 2 sociální podniky; SIMEVA s.r.o. a EMIT-CZ sociální podnik s.r.o., které byly záměrně vybrány pro svůj částečně rozdílný styl podnikání a podnikatelskou historii. Hlavním cílem bylo porovnání zkušeností těchto podniků v problematických oblastech, se kterými se nejvíce potýkají:

- čerpání evropských dotací

EMIT-CZ sociální podnik s.r.o. nikdy v minulosti nežádal o dotace z evropských fondů, neboť se firma již programově snaží na sebe vydělat sama. Tento přístup vnímání financování prostřednictvím tohoto druhu dotací by mohl být pravděpodobně dán tím, že firma začínala podnikat jako chráněná dílna již v roce 2006, kdy zde ještě neexistoval tento druh podpory v rámci sociálního podnikání. V začátcích podnikání si tedy musela vystačit v té době s dostupnými prostředky podpory. Nyní, kdy je firma finančně stabilní, není nucena vyhledávat tyto mnohdy komplikované zdroje financování, upřednostňuje svůj čas a aktivitu věnovat úspěšnému obchodu.

SIMEVA s.r.o. založena v roce 2013, tedy v době, kdy již bylo povědomí o sociálním podnikání rozšířenější. Od začátku své existence využívá spolupráce v oblasti propagace prostřednictvím Komory sociálních podniků. V tomto období bylo k dispozici více alternativ, jak financovat sociální podnik, a to s pomocí strukturálních fondů. SIMEVA s.r.o. v minulosti již několikrát žádala o tyto dotace na svou činnost, či rozšíření, avšak až ve 3 případech neúspěšně. Tento neúspěch je dle praxe častěji připisován neodbornosti hodnotící komise, nezájmu pochopit tuto specifickou oblast podnikání.

- financování

EMIT-CZ sociální podnik s.r.o. díky tomu, že zaměstnává více jak 50% zdravotně postižených osob, získává prostředky z Úřadu práce v rámci příspěvků na podporu zaměstnanosti. Tento druh podpory sdílí obdobně se SIMEVOU s.r.o., která získává dotace na zaměstnávání osob zdravotně postižených, ta dále mezi dalšími příjmy uvedla bankovní úvěry či soukromé zdroje.

- získávání nových zaměstnanců

EMIT-CZ sociální podnik s.r.o. zaměstnává téměř 40 osob se zdravotním postižením. Firma se v počtu svých zaměstnanců snaží být stabilizovaná, avšak v posledních obdobích zaznamenala rapidní úbytek případných zájemců o práci v důsledku ekonomického vývoje.

SIMEVA s.r.o. je jedním ze skupiny sociálních podniků zaměstnávající především více specifickou skupinu osob, jako jsou osoby trpící schizofrenií, které s jejich hendikepem doprovází i složitější možnost uplatnění se na pracovním trhu, než je tomu u cílové skupiny zdravotně postižených prvního z podniků. Společnost vytváří cíleně pro tuto trhlem neuspokojenou skupinu osob pracovní příležitosti, o který je velký zájem, ročně jedná v rámci skupiny svých podniků až s desítkami uchazečů. Tento úspěch je založen na spolupráci s neziskovými organizacemi v místě podnikání, které poskytují sociální služby a chtějí své klienty dostat na trh práce, hledání zájemců probíhá ale také za pomoci inzerátů.

- propagace podniku

EMIT-CZ sociální podnik s.r.o. z určitých důvodů propaguje myšlenku, že podnik má dlouholetou zkušenost s vlastní samostatnou výrobou rozsáhlého sortimentu výrobků. Nepropaguje, že zaměstnává invalidy, neboť to u většiny zákazníků vyvolává dojem, že nabízí velkou kvalitu za nízkou cenu. Za základní úspěch považuje podnik zaměstnávání obchodních zástupců, kteří aktivně prezentují podnik. Jsou oslovovány veřejné organizace, svazky obcí, se kterými obchodní referenti domlouvají prezentaci firmy na jejich členských schůzích. Je tedy využíváno především těchto hromadných akcí, na kterých může být osloveno až 15 potencionálních zástupců veřejné správy, kteří jsou osobně informováni o možnosti spolupráce. Firma je na tomto způsobu účinné, avšak nákladnější propagace zcela závislá, bez ní by byla ohrožena existence podniku.

SIMEVA s.r.o. propaguje otevřenou komunikaci na osobní úrovni jak se zaměstnanci, jejich rodinnými příslušníky, sociálními pracovníky a neziskovkami, státní správou a ostatními institucemi. K propagaci může jistě přispívat fakt, že podnik je členem Komory sociálních podniků, která svými aktivitami podporuje a propojuje tyto podniky na území Jihomoravského kraje. SIMEVA s.r.o. má negativní zkušenosti v oblasti zaměstnávání obchodních zástupců, kteří nedokázali dostatečně oslovit potencionální zájemce o jejich služby. Zde, v porovnání s druhým z podniků dochází k rozporu preferované komunikace se

zákazníkem, kdy EMIT-CZ sociální podnik s.r.o. považuje propagaci prostřednictvím svých obchodních zástupců za nenahraditelnou, zatímco SIMEVA s.r.o. byla nucena se spoléhat na své vlastní kontakty. Důvodem může být skutečnost, že starší z podniků je již zaběhlým podnikem s rozsáhlými kontakty v oblasti veřejné i soukromé sféry. Dále oba podniky propagují možnost náhradního plnění svým odběratelům.

- zákon o sociálním podnikání

Zákon o sociálním podnikání, který měl pro sociální podniky znamenat legislativní oporu je vnímán oběma podniky spíše negativně, návrhy tohoto zákona nejsou k sociálním podnikům příliš vstřícné a aktuální politická situace schválení zákona také nepomáhá.

- povědomí u veřejnosti či veřejné správě

SIMEVA s.r.o. vnímá povědomí u veřejnosti jako nedostačující. Většina soukromých i veřejných institucí sociální podniky zaměňuje s neziskovkami a sociálními službami. I z tohoto důvodu podnik preferuje osobní komunikaci.

EMIT-CZ sociální podnik s.r.o. opět díky rozsáhlé spolupráci s menšími obcemi vnímá jejich přístup chovat se pozitivně. U větších obcí, či kraje bohužel je situace horší, neboť se výběr dodavatele na službu či dodání zboží řídí zákonem o veřejných zakázkách, na který už ale malé podniky nemají šanci dosáhnout.

- doporučení pro začínajícího podnikatele

Jednatelka společnosti SIMEVA s.r.o. paní Ing. Juhová by doporučila všem začínajícím podnikatelům trpělivost a pevné nervy, prakticky nic jiného než to, co podnikatelům z jakéhokoliv jiného oboru. Za EMIT-CZ sociální podnik s.r.o. pan Barbořík na otázku co by doporučil začínajícímu podnikateli nedokázal přímo odpovědět, avšak zamyslel se, že pokud někdo chce opravdu být sociálním podnikatelem, tak proto, že takový člověk nevnímá podnikání v tomto oboru jako možnost svého osobního zisku, ale spíše v pomoci znevýhodněným spoluobčanům.

Dílním předmětem šetření a následného zhodnocení povědomí o sociálním podnikání se staly také 2 organizace pohybující se v oblasti veřejné správy Znojemska-Moravskokrumlovska, MAS Živé pomezí Krumlovsko-Jevišovicko, z.s. a DSO mikroregion Moravskokrumlovska. Šetření potvrdilo nízké povědomí o sociálním podnikání, u jedné z organizací došlo k označení vnímání sociálního podnikání jako soukromé sociální služby poskytované za úplatu. U druhé z organizací vzrostlo povědomí o tomto podnikání z velké části možná právě díky zahrnutí sociálního podnikání do priorit podporovaných oblastí evropskou unií, neboť tato místní organizace se již zanedlouho stane vyhlášovatelem výzvy z IROP-Sociální podnikání pro zmíněný region Moravskokrumlovska.

Závěrem mimo tuto oblast šetření pak bylo především seznámení s Komorou sociálních podniků, jejích aktivit v oblasti podpory sociálním podnikům v Jihomoravském kraji, a to u obou organizací veřejné správy, ale i sociálního podniku EMIT-CZ s.r.o.

5 ZÁVĚR

Sociální podnikání je společně s ekonomickým, sociálním a environmentálním prospěchem specifickým typem podnikatelské činnosti, která však navíc vyžaduje sociální citění a přístup ze strany podnikatele, neboť ten je potřebný pro smysluplnou a úspěšnou práci se svými zaměstnanci, kteří se z různých důvodů stali ohroženými společenskou exkluzí.

Jako každý podnik, tak i ten sociální, aby uspěl na trhu, musí mít kvalitně zpracované podnikatelské plány a aktivity nutné k zajištění úspěšnosti firmy, a to jak v oblasti řízení, financování a marketingu.

Sociální podnik není konkurenceschopný na otevřeném trhu, ke své udržitelnosti nutně potřebuje finanční podporu z veřejných prostředků, stává se nepřímou závislým na podpoře ze strany veřejné správy, která hraje důležitou roli v oblasti zadávání veřejných zakázek, ale také v rozšíření povědomí o potřebnosti sociálního podnikání dále veřejnosti. Z těchto důvodů je pro podnik nutná úzká spolupráce s tímto sektorem.

Cílem práce bylo popsat principy sociálního podnikání a analyzovat stav sociálního podnikání v České republice v praxi, na základě fungujících sociálních podniků. Teoretická část se zabývala analýzou cílových skupin ohrožených společenskou exkluzí, které jsou uspokojovány sociálním podnikem a možných rizik neřešení tohoto sociálního problému. Dále zde byly popsány možnosti financování a podpory sociálního podnikání v návaznosti na využívání aktivní politiky zaměstnanosti státu.

V praktické části byla sestavena stručná metodika založení sociálního podniku z hlediska legislativního, finančního a marketingového. V této části práce byly na základě zkušeností zmapovány a zhodnoceny fungující sociální podniky v praxi. Došlo k nastínění problematiky čerpání evropských dotací, financování, získávání nových zaměstnanců, propagace podniku, a dalších tematických okruhů. Dílčím předmětem šetření a následného zhodnocení povědomí o sociálním podnikání se staly také organizace pohybující se v oblasti veřejné správy na území Znojemska-Moravskokrumlovska. Šetření potvrdilo nízké povědomí o sociálním podnikání. Závěrem mimo tuto oblast pak bylo především seznámení s Komorou sociálních podniků, jejích aktivit v oblasti podpory sociálním podnikům v Jihomoravském kraji, které mohou pomoci nejenom začínajícímu sociálnímu podnikateli.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní zdroje

BEDNÁRIKOVÁ, D. a P. FRANCOVÁ, 2011. *Studie infrastruktury sociální ekonomiky v ČR*. 1.vyd. Praha: Nová ekonomika, 63 s. ISBN 978-80-260-0934-4.

BUCHTOVÁ, B. et al., 2002. *Nezaměstnanost: Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada, 236 s. ISBN 80-247-9006-8.

DOHNALOVÁ, M. a L. PRŮŠA, 2011. *Sociální ekonomika*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 176 s. ISBN 978-80-7357-573-1.

DOHNALOVÁ, M., 2006. *Sociální ekonomika v evropském kontextu*. Brno: CERM, 314 s. ISBN 80-7204-428-3.

DOHNALOVÁ, M., 2012. *Sociální ekonomika, sociální podnikání: podnikání pro každého*. Praha: Wolters Kluwer, 132 s. ISBN 978-80-7357-269-3.

DOHNALOVÁ, M. et al., 2009. *Sociální ekonomika-vybrané otázky*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, v.v.i., 92 s. ISBN 978-80-7416-052-3.

FORET, M., 2012. *Marketing pro začátečníky*. 1.vyd. Brno. Edika, 184 s. ISBN 978-80-266-0006-0.

KOTLER, P. a K. L. KELLER. 2013. *Marketing management*, 14.vyd., Praha: Grada, 816 s. ISBN 978-80-247-4150-5.

KURKOVÁ, G. et al., 2015. *MANUÁL: Jak založit sociální podnik*. 2. vyd. Praha: P3-People, Planet, Profit, 61 s. ISBN 978-80-260-7401-4.

PÁLENSKÝ, V. et al., 2015. *Začleňování osob s duševním onemocněním do společenského a pracovního života*. 1. vyd. Brno: JMK v rámci projektu „Zdravý kraj“, 35 s. ISBN 978-80-905683-3-4.

TETŘEVOVÁ, L., 2008. *Veřejná ekonomie*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 185 s. ISBN 978-80-86946-79-5.

VENCLÍK, M. et al., 2016a. *Sociální podnikání v praxi*. 1. vyd. Brno: Komora sociálních podniků ve spolupráci s JMK, 66 s. ISBN 978-80-905683-4-1.

VENCLÍK, M. et al., 2016b. *Začleňování osob s tělesným postižením do společenského a pracovního života*. 1. vyd. Brno: Komora sociálních podniků ve spolupráci s JMK, 70 s. ISBN 978-80-905683-5-8.

Elektronické zdroje

About Basics Plus. *Basic Plus* [online]. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://www.basicsplus.org/>

Sociální bankovníctví. *Česká spořitelna a.s.*, c2018 [online]. [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/socialni-bankovnictvi>

TÝM P3 – PEOPLE, PLANET, PROFIT, 2015. Vyhodnocení dotazníkového šetření sociálních podniků v ČR. In: *České sociální podnikání* [online]. [cit. 2016-12-28]. Dostupné z: http://www.ceske-socialnipodnikani.cz/images/pdf/P3_setreni_SP.pdf.j

Podpora zaměstnávání OZP. *České sociální podnikání*, c2018 [online]. [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/financovani/podpory-zamestnanosti/2774-podpora-zamestnavani-ozp>

Zákon o sociálním podnikání. *České sociální podnikání*, c2018b [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/socialni-podnikani/clanky/2847-zakon-o-socialnim-podnikani>

Česká ekonomika ve 4. čtvrtletí 2017 zrychlila růst na 5,2 %. *České noviny*, c2018 [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/ceska-ekonomika-ve-4-ctvrtletí-2017-zrychlila-rust-na-5-2-/1592451>

ČSOB grantový program Stabilizace sociálních podniků. *Československá obchodní banka a.s.*, c2018 [online]. [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/o-csob/spolecenska-odpovednost/granty/csob-grantovy-program-stabilizace-socialnich-podniku>

Jednotná pravidla pro sociální podniky? Návrh zákona slibuje výhody, visí nad nimi otazníky. *Ekonomický deník*, c2018 [online]. [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <http://ekonomicky-denik.cz/jednotna-pravidla-pro-socialni-podniky-navrh-zakona-slibuje-vyhody-visi-nad-nimi-otazniky>

O nás. *EMIT-CZ sociální podnik, s. r. o.*, c2018 [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.darkynejenzeslovacka.cz/o-nas/>

Obecné informace o OP PIK. *Evropská unie, Evropský fond pro regionální rozvoj, OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, c2018* [online]. Praha: Ministerstvo obchodu a průmyslu ČR [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <https://www.agentura-api.org/op-pik-obecne/>

Sociální zemědělství PGRLF. *Evropská unie, Evropský sociální fond, Operační program zaměstnanost, České sociální podnikání, c2018* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/financovani/stat/2771-socialni-zemedelstvi-pgrlf>

Výzva č. 64 Sociální podnikání - integrované projekty IPRÚ. *Evropská unie, Evropský fond pro regionální rozvoj, Integrovaný regionální operační program, c2012* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.dotaceeu.cz/cs/Microsites/IROP/Vyzvy/Vyzva-c-64-Socialni-podnikani-integrované-projekty-IPRU>

Výzva č. 129 Podpora sociálního podnikání. *Evropská unie, Evropský sociální fond, Operační program zaměstnanost, c2017* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/vyzva-129-opz>

Psychosociální péče. *Komora Sociálních Podniků, c2014a* [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: http://www.komora-socialnich-podniku.cz/?page_id=953

Podpis Memoranda o spolupráci s Jihomoravským krajem. *Komora Sociálních Podniků, c2014b* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.komora-socialnich-podniku.cz/?s=memorandum>

Mikroregion Moravskokrumlovsko. *Mikroregion Moravskokrumlovsko, c2018* [online]. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://www.moravskokrumlovsko.cz/kontakty/os-10/p1=56>

O Úřadu práce ČR, 2018 a [online]. *Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR* [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr/oup>

Statistiky nezaměstnanosti, 2018 b [online]. *Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR* [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>

Metodika vytváření strategie sociálního začleňování na místní úrovni, 2015 [online]. *Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí* [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/23619/4_metodika_Socialni_zaclenovani.pdf

Minimální mzda od 1. ledna 2017, [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/29018/letak_Min._mzda_od_1.ledna_2017.pdf

Změny v systému podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením od 1. 1. 2018, 2017 [online]. *Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí* [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/zamestnaniosob/zmeny-v-systemu-podpory-zamestnavani-ozp-od-20180101.pdf>

Grantový program Srdcerváči. *Nadační fond pro podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením*, c2017 [online]. [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <http://www.nfozp.cz/granty/grantovy-program-srdcervaci/>

Sociální podnikání, *P3-People, Planet, Profit, o.p.s.*, c2018 [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://www.p-p-p.cz/cz/home/9-uncategorised/213-socialni-podnikani2>

Fryč (Realisté): Katastrofální nečerpání eurodotací, *Parlamentní listy*, c2009-2018 [online]. [cit. 2018-04-04]. Dostupné z <https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Fryc-Realiste-Katastrofalni-necerpani-eurodotaci-495338>

O nás. *Sociální podnik SIMEVA s.r.o.*, c2013 [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://www.simeva.cz/>

Vláda schválila věcný záměr zákona o sociálním podnikání, c2009-2018 [online]. *Praha: Úřad vlády ČR* [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jan_chvojka/aktualne/vlada-schvalila-vecny-zamer-zakona-o-socialnim-podnikani-156279/

O nás. *Živé pomezí Krumlovsko – Jevišovicko, z.s.*, c2018 [online]. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://zivepomezi.cz/o-nas/>

Legislativa

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách [online]. [cit. 2017-02-11]. *Portál veřejné správy* Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=62334&nr=108~2F2006&rpp=15#local-content>

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů [online]. [cit. 2018-03-11]. © AION CS, s.r.o. 2010-2018. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586?text=zdravotn%C3%AD%20posti%C5%BEen%C3%AD>

Ostatní zdroje

AMBROŽ, M. a kol., 2007. *Sociální firma – výzva v podnikání 21. století*. Praha: Fokus, 58 s. Dostupné z: http://www.socialnifirmy.cz/images/publikace_fokus_6.pdf

WILDMANNOVÁ, M., 2016. Cílové skupiny sociálního podnikání. *Sociální ekonomika a společenská odpovědnost v praxi*. Brno: Komora sociálních podniků, (0): 2. MK R E 22657. Dostupné z: http://www.komora-socialnich-podniku.cz/wp-content/uploads/2016/09/Socialni-ekonomika-c_0.pdf

VENCLÍK, M., 2016. Marketing a sociální podnikání. *Sociální ekonomika a společenská odpovědnost v praxi*. Brno: Komora sociálních podniků, 1: 2. MK R E 22657. Dostupné z: http://www.komora-socialnich-podniku.cz/wp-content/uploads/2016/10/Socialni-ekonomika-c_1.pdf

VYSKOČIL, Marek, 2014. *Podklad pro koncepci politiky vlády vůči NNO do roku 2020: Sociální podnikání* [online]. Brno: CVNS [2017-02-11]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_vyskocil_pro_web.pdf

7 SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Obrázek č. 1 Sektorový pohled společnosti	12
Obrázek č. 2 Mapa-adresář sociálních podniků v ČR.....	29
Obrázek č. 3 Porterův model konkurenčních sil.....	36
Obrázek č. 4 Marketingový mix 4P.....	39
Tabulka č.1 Typ podpořeného místa a uchazeči	23
Tabulka č.2 Znevýhodněné skupiny uchazečů v Jmk.....	24
Tabulka č.3 Výsledky podaných žádostí o dotace z ESF	31
Tabulka č.4 SWOT analýza.....	37